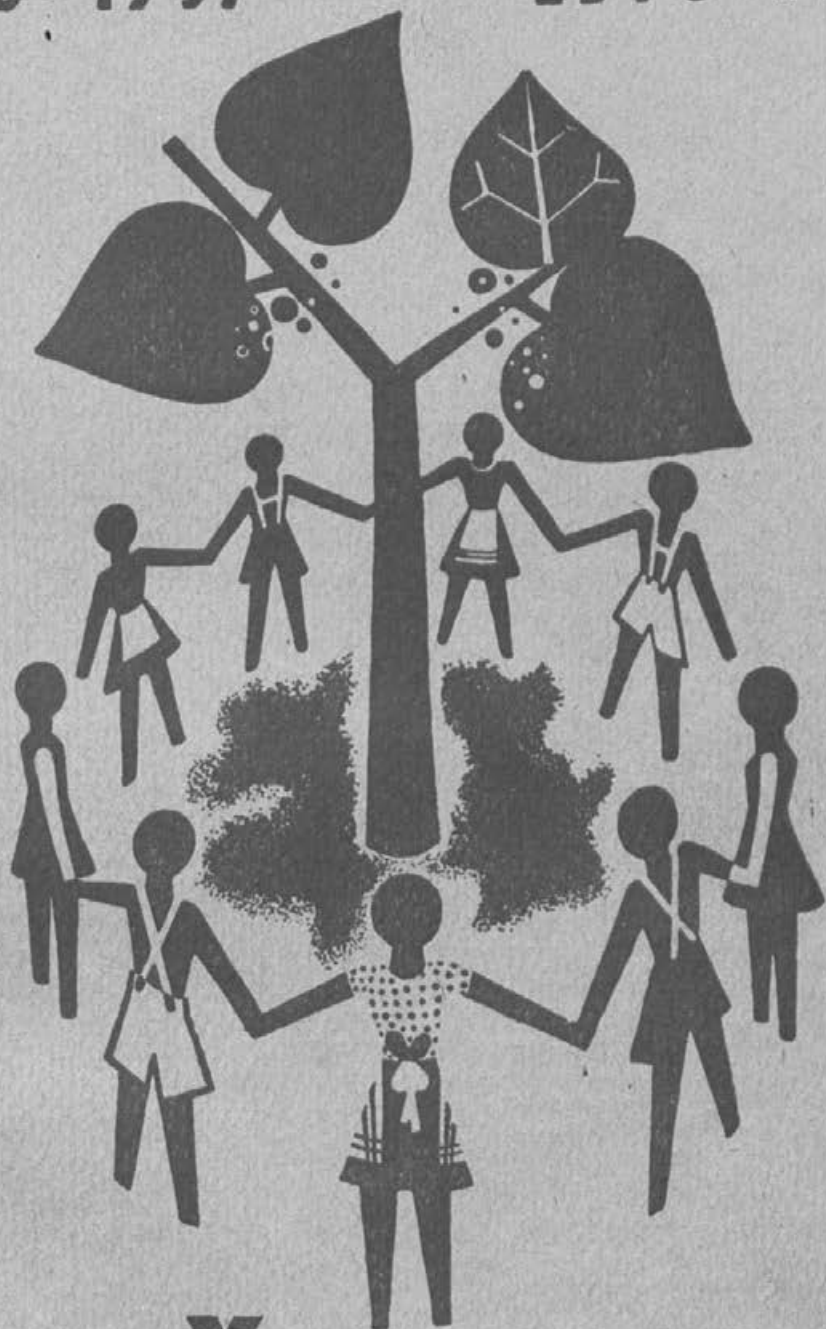

1936-1937

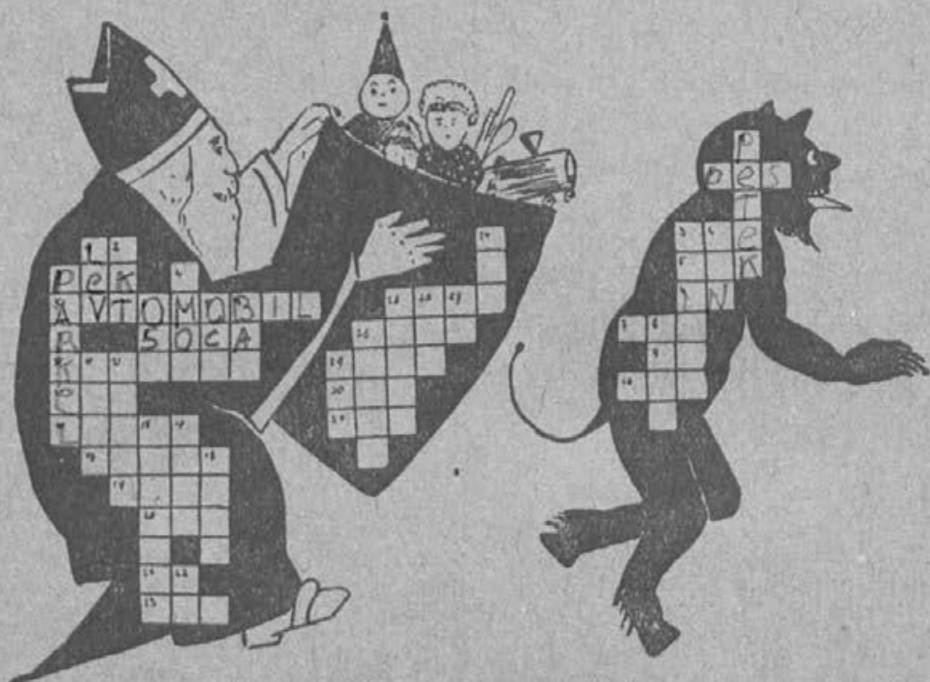
LETO VIII.

NAŠ^v 3 ROD

Izohaja mesečno in stane s knjigami Mladinske matice letno 22*50 Din.

KRIŽANKA »MIKLAVŽ IN PARKELJ«

»Miklavž: Vodoravno: 1. italijanska nota; 3. prodaja kruh; 5. prevozno sredstvo; 9. reka na Goriškem; 10. sodelavec Prešerna, tudi čevljar; 13. ete; 14. sovražnik živali; 17. rimski cesar, ki je zažgal Rim; 19. angleška mera, tudi francoski pisatelj (fonetično); 20. gospod, poljski; 21. karta; 23. del obraza; 25. domača žival; 28. lesena hiša, bajta; 29. Rim, latinski; 30. prva žena; 31. dve, dvojce.

Navpik: 1. zver; 2. uradni spis; 3. vrag, hudič; 4. zavitek; 6. dvojina zuželke sorodne čebeli, tudi množina središča pri krogu; 7. pravijo očetu na kmetih; 8. zabavni prostor v mestih, obratno tudi otok na Jadranu; 11. moško ime; 12. zna peti; 15. letalo; 16. isto kot 19. vodoravno; 18. žensko ime, tudi naslov romana Maksima Gorkoga; 22. oblika glagola biti; 24. vprašalni zaimek, obratno tudi močan; 25. škodljiva zuželka, prenaševalce malarije; 26. isto kot 7. navpik; 27. vzemi, tu imaš; 28. obrtnik; 29. ima vsaka žival, ima tudi parkelj.

»Parkelj: Vodoravno: 2. hišni čuvaj; 3. zuželke, ki močneje pičijo ko čebele; 5. doba, razdelimo zgodovino; 6. veznik; 7. morski sesalec, obratno tik, poleg; 9. tretja oseba glagola vedeti; 10. živi v potokih.

Navpik: 1. dan v tednu; 3. oмот; 4. sanje; 8. moško ime.

Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti rešitev uganke v zadnji številki.

Izmed rešilcev sta bila izžrebana: Anton Šoba, učenec 4. r. v Iški vasi, p. Studenec - lg — in Jožefa Hudales, učenka 5. r. v Velenju.

Oba prejmeta lepo božično darilo. Tudi izžrebani rešilci gornje križanke »Miklavž in parkelj« bodo nagrajeni. Rešitve naj se pošljejo do 31. decembra t. l. uredništvu.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Franc Štrukelj).

O SLONIH IN KANARČKIH

V prvi številki »Našega roda« je pomotoma izostalo poročilo o našem slonu, glede katerega smo Vam želeli sporočiti zanimive stvari. Med počitnicami smo imeli v šenkovem turnu mnogo obiskovalcev, posebno iz Ljubljane, ki so si želeli ogledati našo rejo slonov. Bili pa so zelo razočarani, ker niso našli slonov, pač pa dovolj drugih živali. Tista o slonu je bila seveda le aprilski šala, ki so jo pa mnogi naši prijatelji smatrali za resno zadevo.

Zadnjič smo se le nekoliko pomenili o kanarčkih. Danes pa še kaj več! Kdor hoče gojiti kanarčke, si mora najprej napraviti primerne kletke, ki naj bodo do 40 cm dolge, 30 cm široke in 32 cm visoke. Take kletke morete napraviti sami, ali pa jih naročite pri Zvezi rejcev v Ljubljani, Karunova ulica 10. Palčke v kletki naj bodo nameščene vsaj 15 cm pod stropom, da se kanarček lahko neovirano spreletava. Spomladi uporabite te kletke za parilnice. Tedaj si pripravite še malo gnezdo v obliki štirioglatega gnezdišča, ki ga obesimo zunaj kletke z vhom iz kletke. Gnezdišče naj meri v dolžino in širino po 12 cm, v višino pa 19 cm. Stranice in strop gnezdišča so iz drobno pletene žice, le dno je iz deske. Na dno potresete malo praška zoper mrčes, nato pa daste vanj pest mehke otave. Seveda oskrbite kletko še s posodicama za hrano in vodo.

Februarja meseca, okoli godu sv. Blaža se ženijo kanarčki. Tedaj spustite v tako pripravljeno kletko najprej samico. Dobre krme ji ne sme primanjkovati. Samici, kakor tudi samcu morate nuditi zadostno mešanico semen in dnevno po 1 malo kavno žlico trdokuhanega, drobno sesekljanega kokošjega jajca, ki je pomešan s suhimi drobtinami belega kruha. Ko opazite, da se samica resno bavi s pletenjem gnezda, tedaj ji dajte v kletko še belih niti iz domačega platna, dolgih po 5 do 6 cm. Z njimi samica mehko obloži gnezdece. Tedaj pridružite samici tudi samčka. Kmalu si postaneta prijatelja in čez teden dni že opazimo prvo jajčece v gnezdecu. Kaj kmalu znese še nadaljnja jajčeca, nakar jih prične valiti.

Prihodnjič pa o mladičkih.

Sedaj pa o nagradah. Z odgovori niste bili nič kaj pridni. Komaj 28 se Vas je oglasilo, vsa tri vprašanja pa je zadovoljivo rešil le Marjanček Kern iz Ljubljane, ki prejme kanarčka. Odgovori so bili naslednji: 1. Kokoši hodijo počasneje kot gosi, ker imajo »kurja očesa«. 2. Kozlji je najbolj podoben kozel. 3. Zajec teče pred belim psom hitreje, ker misli, da je pes slekel suknjo, da bo lažje tekal.

Danes pa samo dvoje vprašanj. 1. Katera žival je najmočnejša? 2. Katera žival je najslabša? Za dvoje vprašanj štiri nagrade: 1. papigica, 2. muček, 3. par grlic, 4. par morskih prašičkov in 4 kučke pritlikave pasme. Odgovore prosimo do 31. decembra na narodno šolo Šenkov turn. — Na dobro rejo!

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

OTROCI, POZOR! Božiček vam je pripravil lepo darilo za božič. Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani je izdal knjigo pisatelja Ribičiča o dogodivščinah devetih Slovencev, ki so o počitnicah potovali po našem morju. Polno smeha, veselja in opisa lepote naših otokov je v tej knjigi. Krasi jo 20 pokrajinskih slik, 8 zemljevidnih risb in 25 hudomušnih ilustracij. Strani je 120. Knjiga stane le 15 Din. Javite se svojemu Podmladku Jadranske straže, da knjigo skupno naroči. Ali pa pišite na »Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani«, da vam knjigo pošlje.

KRIŽANKA

1	2	K	A		5		6
7		O	A				
8		Z	N	O		N	E
11		A	I	E			
			M	E		O	E
14	A					V	A
17	S				I		

Vodoravno: 1. Tovarna; 7. sirota; 8. žensko krstno ime; 10. nikalnica; 11. oblika glagola »ganem«; 12. kazalni zaimek; 13. pomožni glagol; 14. ploskovna mera; 16. premikanje vode; 17. žen. krstno ime. — Navpično: 1. Vrh v Jul. Alpah; 2. žen. krstno ime; 3. domača žival; 4. oblika glagola »raniti«; 5. veznik; 6. celina; 9. družinski član; 13. izvleček, rastlinska hrana; 15. izraz pri kartah; 16. osebni zaimek.

Trije izžrebani rešilci križanke dobe nagrade od znane tvrdke 1 vodoravno in navpično.

Otroci, hranite in varčujte,
p o m n i t e :
Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izdaja na dom domače hranilnice,
najboljše učence obdaruje z zlatimi
darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v
krog njenih vlagateljev in varovancev!

Prijateljčki!

Dokler bom hodil v šolo, bom kupoval
vse šolske potrebščine
v trgovini

Iv. Bonač,
v Šelenburgovi ulici

kjer kupuje tudi moj čeka
vse pisarniške potrebščine

Blago je prvovrstno in poceni, zato tvrd-
ko tudi Vam priporočam

5 knjig za Din 9'—!

nudi samo

K N J I G A R N A
„UČITELJSKE TISKARNE“
LJUBLJANA - MARIBOR

Razne knjižne zbirke po 6—8 knjig od
Din 9'— do Din 29'—! Zahtevajte cenik!

Klišeeje

eno- ali večbarvne, za časopise,
knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Ljudska samopomoč

reg. pomožna blagajna

Maribor, Grajski trg 7

Poverništvo: Ljubljana, Tyrševa 34

z a v a r u j e

za pogrebno vse zdrave osebe
od 17. do 70. leta do največ
Din 10.000'—

Za doto vse mladoletne od 1. do
16. leta do največ Din 25.000'—

Ustanovljena leta 1927. Izpla-
čala do danes nad 25 milijonov
na pogrebninah in dotah.

Zahtevajte brezobvezno in
zastonj pristopne izjave.

Zaupniki se sprejmejo za vsak
kraj dravske banovine.

Rezervni fond nad 5 milijonov Din

**ZVEZA ZOBOZDRAVNIKOV
JUGOSLAVIJE** Je dala v promet
zdravniško preizkušeno

SISTOM pasto za odrasle
(plava tuba)

SISTOM babi pasto za
(rdeča tuba) otroke

SISTOM zobni prašek

SISTOM ustno vodo

Zahtevajte za nego svojih zob le
ta od zdravnikov preizkušena
in priporočena sredstva

NAŠ ROD

NAŠI DNEVI BEŽE

K S A D E R M E Š K O

Joj, otroci dragi, kako čudovito je vendar naše življenje! Gleda takle majhen človeček, palček in kratkohlačnik, ki nima drugega dela, kakor da pase kako kravico, kozico ali nekaj ovčk ali da pestuje še manjšega bratca, sestrico, ali da napiše kratko nalogo za šolo in še to površno, večkrat napačno — gleda, pravim, tak palček radovedno v svet in ljudi in si želi najbolj vroče eno: »O, da bi bil tudi jaz že velik!« In se mu zdi, da leze čas počasi in on nikoli velik ne bo!

Pa minejo ta zlata leta otroške brezskrbnosti. Pridejo leta z delom, skrbmi in težavami. Pa pogleda človek nekega jutra v ogledalo in se ves zavzame: »Joj, saj so že beli moji lasje! Kdaj so le minila leta?«

Takšno, glejte, je naše življenje! Tako beže naši dnevi! Vsem, tebi in meni.

O enem pravijo, da mu čas ne mineva, o večnem Židu. Saj poznate tisto lepo legendo o tem Židu, kajne? Mene je v mladih dneh silno zanimala. Da je bil ta mož čevljar v Jeruzalemu ob Gospodovem času. Pa se je Gospod, ko je nesel težki križ na goro Kalvarijo, naslonil ob okno njegove delavnice, da bi si malo odpočil. A čevljar je imel za praznike posebno mnogo dela in je bil slabe volje. Pa se razsrdi, ko mu ta tuji obsojenec zasloni okno, in zaluča vanj kopito. Gospod ne reče nič, samo pogleda moža in gre dalje. A čevljar od tedaj ni imel nikoli več miru in pokoja, ko Gospodu trenutka pokoja privoščil ni. Vsa stoletja blodi po svetu. Ne more umreti, dasi si smrti želi, smrti išče. Skočil je že nešteto krat v vodo, a voda ga je vrgla iz sebe. Planil v ogenj, a ogenj se ga ni dotaknil. Obesil se, a vrv se je pri priči utrgala. Treščil se z vso silo v najstrašnejša brezna, a je padel kakor na mehke blazine. Udeleževal se najdivjejših bitk, a ni ga ranil ne meč, ne sulica, ne krogla. Zanj ni smrti! Zanj čas stoji...

A nam vsem čas beži, beži.

Kaj nas to uči?

Da čas vestno porabljam! Najdragocenejša stvar na svetu je, nenadomestljiv, za nobeno ceno kupljiv, ako nam je pač odbežal.

O perzijskem kralju Dariju I. (vladal 521—485) nam zgodovina pripoveduje, da se je le-ta pripravljaj na vojsko z Grki. In da ne bi nobenega dneva in nobenega trenutka pustil odbežati neizrabljenega, ga je moral služabnik vsak dan trikrat opomniti: »Gospod, misli na Atence!« — Ko bi tudi nam kdo vsak dan zaklical: »Spomni se, kako čas beži! Porabi ga!«

Rimski cesar Septimij Sevr (193—211) je umiral na vojnem pohodu v Britaniji (Angleško). Umirajoč je okoli stoječim še naročal: »Delajmo!«

Delajmo tudi mi, dokler imamo še čas. Zakaj dnevi beže...

UBEŽNIK

OSKAR HUDALES

(Ilustrirala Marja Tratnikova)

III.

Nad pokrajino je ležala megla, vse je bilo odeto v sivkasto barvo, nebo in cesta, ki se je vila mimo zapuščenih sadovnjakov, praznih njiv in samotnih domov. Zdaj pa zdaj je pridrvel mimo avtomobil, na široko brizgnil sivo blato, oškropil Jakčeve razcefrane hlače in izginil za ovinkom. V breg je lezel okorni močerad, žaba je preskočila umazano lužo, včasih se je iz megle oglasila preplašena ptica. Doli ob vodi je enakomerno klopotal mlin, v gozdu nad robom je pela žaga, hreščeče je padlo podsekano drevo. Na gnojišču košate kmetije so brbrale race, pod kapom so se stiskale mokre kokoši in si snažile perje. Iznad dimnika se je vil dim, se raztezal preko strehe, polzel po cesti in se mešal v megleno sivino in med vonj preperelega listja in bilja. Trdno zidana hiša je že na daleč očitovala udobnost, toploto in domačnost.

Z velikimi okni je vabila k sebi v varstvo pred mokrim hladom, meglo, dežjem in blatno cesto.

Jakec je kar nehote krenil na kolovoz, ki je s ceste zavil proti hiši. Zahotelo se mu je toplote, koščka kruha in prijazne besede. Te še morda najbolj. In v tej hiši mora vse to najti, drugače bi njena okna ne sijala tako vabljivo skozi tanko plast megle. Bil je premočen do kože in zeblo ga je...

Za drvarnico se je z divjim laježem zakadilo vanj mršavo ščene. Ustrašil se je in odskočil. Z vso silo je z nogo butnil ob neki hlod. Izza nohta mu je pricurljala kri in se pomešala med nagnito žagovino in treske. Gluha bolečina ga je presunila prav do srca. Zatulil bi.

Toda v mestu si je bil obljubil, da ne bo več jokal, zato je samo stisnil zobe in na debelo požrl slino. Pes je še vedno enako divje lajal in se skušal trgati z verige.

»Kaj hočeš?«

Glas je prišel od hišnih vrat in ko je Jakec z ranjenega palca dvignil pogled v to smer, je ugledal na pragu debelo žensko najbolj-
ših let.

»Malo bi se rad pogrel in posušil in če bi, prosim, imeli kaj jesti...«

»In zlato uro in ne vem še kaj. Kdo vas bo pa redil, vandrovce? Vsak dan vas je več,« ga je prekinila ženska, izginila v vežo in zaloputnila vrata.

V Jakcu se je nekaj utrgalo. Zameglilo se mu je pred očmi. Neki čuden, doslej nepoznan občutek mu je šinil v srce. Pobral je debel kamen in ga z vso silo zagnal v eno izmed oken, ki so se sedaj samo

še zlovešče smejala. Skočil je na kolovoz in kakor strela odbrzel dalje po cesti. V curkih mu je voda brizgala izpod stopal. Za njim se je v enakomerno šumljanje dežja izgubljalo zlovešče žensko vreščanje in besno pasje lajanje. Ko je vse utihnilo, je obstal. Kri mu je še vedno tekla izza nohta. Stal je nekaj hipov, gledal ranjeni prst, okrog ust pa se mu je nabral rahel smehljaj...

Čudne tesnobe, ki mu je legla na srce, se ni mogel otresti. Tesnoba je bila podobna onemu strahu, ki ga je navadno občutil takrat, kadar je doma pričakoval očetovega prihoda, saj ga je oče navadno pozdravil s psovskimi in udarci — če mu slučajno ni prišel kdo drugi prej v roke. Neprijetno mu je bilo.

Svoboden je bil kakor vrana sredi travnika. Čemu torej ta tesnoba? Morda je bila posledica razočaranj, ki jih je doživel, odkar je bil ušel od doma. Da, takrat je še sijalo sonce, bil je topel, skoraj poleten dan. In lastovke so čebljale. Zdaj pa jih nikjer več ni bilo. Gotovo so bile že odletele. Vse naokrog je bilo tako strašno žalostno, pusto, mrtvo, hladno, jesensko. Dež je škropil venomer, vedno gostejše so bile megle.

Stopal je dalje po blatni cesti. Ves je bil moker. Neprijetnemu občutku mokrote se je pridružil še mraz, ki mu je pričel gomezeti po hrbtu. In glad. Odkar je bil zapustil zavetišče, ni ničesar več jedel. Za hip se mu je porodila misel, da bi se vrnil domov. Res, da je bil doma večkrat tepen, ko sit, toda udarcev se je že nekako navadil, kakor star furmanski konj, toda glad — na tega se bo treba še privaditi. Zato se ne vrne domov. Ne, na noben način ne! Nekje na svetu morajo končno le biti lepi kraji, prijazni ljudje in dovolj kruha. Ali je mar zaman prenesel vse bridkosti zadnjih dni? Jutri bo morda nov, svetel, sončen dan. Z bregov se bodo smejale zrele hruške in jabolka, ptice prepevale, ves svet bo kakor prerojen. Da, jutri morda.

Cesta je zavila v ozko dolino. Strma pobočja na obeh straneh so se izgubljala nekam v meglo, globoko pod cestnim robom se je valila umazana reka. Daleč naokrog ni bilo nobene hiše. Najbrž so čepele kje više v hribu, kajti včasih je od nekod zaslišal zateglo mukanje goveda ali samotni človeški klic. Uzreti pa ni mogel ničesar. Vse je zakrivala megla, ki je dobivala vedno temnejšo barvo.

Jakec je strahoma spoznal, da se mrači.

Kmalu se bo stemnilo in Jakec se je bal noči. Čez dan se že nekako prerineš, toda ponoči je drugače. Takrat je vse tako strahotno mirno, samo zvezde migljajo na baržunastem nebu. Toda danes ne bo zvezd. Megla bo vse zakrila in gluha, neprodurna tema bo padla na zemljo. Nekje bo treba prenočiti. Dvignil je glavo, da bi uzrl kako hišo, obstal in prisluhnil je, da bi začul kak glas. Nič... Samo voda v reki je šumela.

Pa se mu vendar ne bo zgodilo, da čez noč ostane brez strehe? Pri tej misli je zadrgetal po vsem telesu.

Vedno gostejši je bil mrak. Vsepovsod so se plazile mokre sence. Za ovinkom se je prestrašil nečesa črnega, četverokotnega, stisnjenege pod rob gozda. Kaj je to? Hiša? Tja pojde in poprosi za prenočišče. Kaj, če ga naženejo kakor prej? Ah, nič ne bo prosil! Kar brez dovoljenja bo zlezel na seno in zaspal. Čudno se mu je zdelo, da nobeno okno ni bilo razsvetljeno. Tiho se je približal poslopju. Tedaj je spoznal, da to ni hiša, temveč listnica. Previdno je odprl samo prislonjene duri in vstopil. Suho, toplo listje mu je zašumelo pod nogami.

Otipal ga je velik kup. Zaril se je vanj, da mu je samo glava gledala iz njega. Dolgo, dolgo je drgetal ko šiba na vodi. Slednjič se mu je od telesne toplote ugrela tudi obleka. Utrujen na smrt ni več čutil lakote in v hipu zaspal.

* * *

Prebudil ga je nenavaden šum. Slišal je sopihanje, šumenje listja in nerazložno mrmranje. Nekaj mokrega se je dotaknilo njegovega obraza. V divjem strahu je skočil pokonci in zakričal. Odzval se mu je napol začuden, napol prestrašen vzклик. Debel, hripav glas je vprašal:

»Za vraga, kaj pa je?«

V tem hipu je zaprasketala vžigalica in v njenem drobnem soju je Jakec ugledal kosmat, naguban obraz, napol zakrit s pošvedranim mokrim klobukom. Vžigalica je ugasnila; Jakec se je ves prestrašen stisnil v kot. Še hujša tema je napolnila prostor. Čez hip je pretrgal tišino hripavi neznančev glas:

»Kaj delaš tu, dečko?«

Jakec je jecljaje odgovoril šele tedaj, ko je neznanec ponovil vprašanje.

»Jaz... jaz... prenočujem tu.«

»Prenočuješ? Ali si morda pastir pri tem posestniku?«

»Ne.«

»Kdo pa si?«

»Jaz... jaz... sem Verbičev Jakec.«

»Ha! Ha!« Neznanec se je gromko zasmel. »Verbičev Jakec! Sedaj vem toliko kot prej. Torej nisi domač? In vendar prenočuješ tu. Kako to? Potuješ, kaj?«

»Da, da,« se je oprijel Jakec zadnjega vprašanja kakor rešilne bilke. »Potujem, seveda!«

»A, tako!« je rekel neznanec. Jakec je slišal, kako se je zaril v listje. »Tudi jaz potujem. No, ti si šele začel. Zakaj pa? Poreden si bil, mati te je našeškala, pričel si se cmeriti in odšel, seveda, zdajle ti je žal in bi najbrž rad domov. Da, da! Le pozabi svojo trmo in se vrni. Najbolje storiš, če se vrneš.«

»Ne! Nikdar!« je vzkliknil Jakec.

Neznanec je najbrž začutil njegovo odpornost, kajti nekaj časa je molčal, preden je zopet vprašal:

»Kaj so ti naredili, da se nočeš vrniti?«

Jakec ni takoj odgovoril. Ni vedel, ali naj govori resnico ali naj laže. Toda končno — čemu bi lagal? Lahko mu pove vse po pravici. Kaj mu more možakar? Spoznal je, da je tudi on brezdomec, ki se potika po cestah. Ali mu tedaj more kaj škoditi? Ali ga more starec vrniti domov? Saj bi se morda še vrnil, toda kako življenje bi ga čakalo tam? Še slabše ko sedaj. Odločil se je bil, da poišče druge, lepše kraje, boljše ljudi... Kdo ga more odvrniti od tega sklepa?

»Ne,« je rekel Jakec, »nikdar se ne vrnem domov. Mene niso šeškali, temveč topli, topli, kakor se tepe trmast osel. Samo zato sem bil pri hiši, da sta mačeha in oče name iztresala svojo jezo. Jaz pa... jaz sem tolikrat slišal o deveti deželi, o srečnih dobrih ljudeh, o sončnih dnevih in sreči — čemu bi jaz ne bil deležen vsega tega? Šel sem, da poiščem to srečno deveto deželo. Vem, da bom moral marsikaj pretrpeti, a mlad sem še in mnogo časa je pred mano. Striček, vi ste že stari in mnogo veste, jelite, da najdem deveto deželo?«

Pridržal je dih, da mu ne bi ušla nobena starčevih besed. Pričakoval je od njih potrditev svojih sanj in hrepenenj. Zato je bil tem bolj žalosten, ko je slišal starčev odgovor.

»Ej, fantek moj! Tvoja deveta dežela je samo v pravljičah. Ne bodi žalosten, če ti povem, da je ni nikjer. Tudi jaz sem nekoč mislil, da je, a je ni. Ni, ni, ni! Vse življenje jo že iščem; našel jo bom takrat, ko me položijo v jamo. Tudi ti jo boš težko prej našel. Zato ti svetujem, da se vrneš. Res, da te bodo morda še nadalje topli, toda imel boš vsaj krov nad glavo in zeblo te ne bo, kakor naju sedaj. Vrni se! Ni še prepozno!«

Starčev glas je nekam zamrl. Njegove besede so v Jakčevem srcu vzbudile rahel dvom o resničnosti njegovih sanj. Kaj če ga neznanec samo straši? Morda pa le ni vse tako hudo, kakor pravi.

»Toda striček,« je rekel Jakec, »če ni mogoče najti sreče na svetu, čemu jo vi še dandanes iščete? Zakaj se ne vrnete na svoj dom? Saj vendar niste imeli vzroka, da ga zapustite.«

»Nisi me povsem razumel,« je dejal starec. »Jaz nimam doma, še tako slabega ne, kakor ga imaš ti. Prisiljen sem bil, da se potikam po svetu in iščem dobrih ljudi, ki mi pomagajo. Toda le redki so, ki so odkritosrčno dobri. Vsi, skoraj vsi so hinavci in niso vredni, da se imenujejo ljudje. Drug drugega sleparijo. Osleparili bodo še tebe.«

Jaku to ni šlo v glavo. Tujčevega govorjenja ni razumel. Mogoče, da ga tudi ni hotel razumeti, ker je bil preveč razočaran. Loteval se ga je obup.

»Kaj naj storim?« je skoraj vzkliknil. »Domov nočem, ker si hočem sam poiskati pot v življenje, lepše življenje. Vi pa pravite, da te poti ne bom našel.«

»Saj ne trdim, da je ne boš,« je odvrnil možakar, »le pravega orožja se moraš poslužiti. Rekel sem ti že, da ljudje drug drugega goljufajo. Goljufaj jih še ti!«

»Hm,« je dvomljivo odgovoril Jakec. »Po vašem se torej le na tak način pritepem do sreče. Kaj naj storim?«

Starec mu dolgo ni odgovoril.

Nastala je mučna tišina, ki jo je motilo samo šumljanje rahlega dežja in tanko požvižgavanje vetra v špranjah med deskami. Nestrpno je Jakec čakal odgovora.

»No, kaj pravite?« je končno vprašal neznanega sosedu.

»Takole bova naredila: Pomagal ti bom, če pomagaš ti meni. Zleziva bliže, da se pomeniva,« je predlagal neznanec.

Starec se je pomaknil bliže k Jakcu in mu pričel šepetaje nekaj pripovedovati. Dolgo sta se tiho pogovarjala. Slednjič so njuni glasovi zamrli v otožnem šumljanju dežja. Zaspala sta...

(Se nadaljuje.)

DOLI V BOSNI ZLATI...

DAVORIN RAVLJEN

(Ilustriral Niko Pirnat)

JEZIK

Turški sultan je šel na deželo. Prišel je v vas, žejen in lačen, da nikoli tega. No, pa je vedel sam sultan, da v tej vasi prebiva kuhar, ki se je kuhanja učil na morju in v Carigradu. Stopi turški sultan v njegovo hišo. Kaj pa, kuhar je vladarja spoznal. Prikloni se mu do zemlje črne in prosi sultana, naj mu milostno ukaže, s čim mu lahko postreže. Prebrisan in razvajen ukaže sultan:

»Ti, ki si se daleč po svetu potepal in že za mnoge ljudi kuhal, boš meni postregel z jedjo, ki je najslajša in najbolj grenka!«

Kuhar se obrne, kakor blisk švigne iz hiše. Najslajšo in obenem najbolj grenko jed! ... Tri sto biričev, sultan je pa od zlodja ... Bled in zbežan skače kuhar po vasi, kakor medved na žareči plošči. Skače in povprašuje. Nikjer mu ne vedo svetovati. In kuhar je vedno bolj zdivjan, kakor da je strupa pil.

Na kraju vasi pa je prebival star siromak. Mnogo bridkega je že užil na tem svetu. Zato se je vsem tegobam samo smehljal. Ta pravi kuharju:

»Kaj poskakuješ, človeček božji! Z jezikom postreži sultanu, z jezikom, pa bo.«

Kuhar je bil dovolj prebrisan, da je ubogal. Jezik skuha, ga s hrenom obloži, ga turškemu sultanu na mizo postavi. Sultan pogleda, se zamisli in stisne kuharju peščico zlatnikov.

Otroci, kaj bi vam na dolgo pravil, zakaj je tako bilo prav!

Kar je slasti na svetu, je imamo na jeziku. In kar je zla, hudobije in bridkosti, — na jeziku, pa pika.

SMRTNA OBSODBA

V prelepi Carigrad je nekoč priromal popotnik Peter. Iz Hercegovine je bil doma, pa tam med kamenjem nič ne rase in je Peter moral že mlad za kruhom. Potrka Peter na cesarska vrata. Straže ga primejo in ga ženejo pred sultana.

»Kod se klatiš, potepuh nesrečni, zakaj si potrkal na dvorska vrata?«

»Milost, svetli vladar, potrkal sem, da me sprejmeš v službo. Dosti sem obrusil podplatov, rad bi pošteno zaslužil svoj kruh v cesarski službi.«

Turškemu sultanu je Peter ugajal in ga najame za čuvarja grajskih hrušk. Le to mu zagrozi, da bo na smrt obsojen, če bodo lepe, sočne hruške kdaj pokradene.

Peter varuje hruške. Varuje jih nekaj let. Jesen za jesenjo so rodile na grajskem vrtu, sočne so bile in sladke kakor med, pa nobena ni izginila. Ko se je že zvedelo, da bo Peter dobil kolajno za zvesto službo, se najdejo zavistniki, nikjer na svetu nismo brez njih. Prihulijo se k sultanu in mu pravijo: »To noč je pa Peter tri hruške pohrustal!«

Turški sultan zdaj Petra k sebi pokliče in takoj presodi takole:

»Peter, ti si to noč tri hruške pohrustal, zato te obsodim na smrt. Ali nekaj let si mi hruške zvesto varoval in za to zvesto službo ti izkažem svojo cesarsko milost: sam si lahko izbereš, kakšne smrti želiš umreti.«

»Če je tako, presvetli sultan: ali boš res držal besedo?«

»Bom, pri Mohamedu!«

»Če je tako, častiti vladar, potem najrajši umrem od starosti, kakor je to storil moj rajni oče.«

Turški sultan se nasmehne in Peter je do pozne smrti hrustal hruške na grajskem vrtu.

TURČIN, KATOLIK IN CIGAN

Trije so se zmenili v Bosni, da pojdejo na pot. Turčin, katolik in cigan. Vzamejo vsak svojega konja in odjezdijo po deželi. Na prvi lepi livadi se ustavijo, da konje napasejo. Iz hiše na hribu jih ogleduje mogočni gospodar, turški aga. Pridirja po livadi penast od jeze in groze:

»Potepuhi nesramni, kdo vam je dovolil tu napasti konje?«

Turčin, katolik in cigan obstoje kakor leseni svetniki. Ne eden ne drugi ne vé kaj odgovoriti turškemu agi, mogočnemu gospodarju. Tedaj nadaljuje turški aga:

»Ne čudim se Turčinu, ker je iste vere kakor jaz. In tudi ne katoliku, ki turške gospodarje spoštuje in jim davek plača. Nego se

čudim ciganu — potepuhu, ki od njega ne Bog ne vrag nima koristi. Ali čuješ cigan? Primita ga vidva! Pa ga z batino namlatita po zadnji plati, da bo mrha ciganska pomnil, kdaj je na turški livadi konja napasel...«

Turčin in katolik pokorno ubogata ago, mogočnega gospodarja. Katolik prime cigana, Turčin pa lop in lop pod koncem hrbtišča, da cigan zatuli in z zobovi škriplje.

Tako, to je bilo opravljeno. Tedaj jame aga, turški gospodar:

»Čuješ, katolik nesrečni, pri moji bradi, ni pravično in pošteno, da hočeš tudi ti popasti mojo livado. Komaj da pridelam sena za svoje konje, pa mi greš takole v škodo, ko veš, da turški gospodar katoliku ne more prizanesti, če se tako pregreši... Kaj vama pravim, cigan in Turčin! Popadita vidva tegale katolika in ga namlatita. Naj si bedni katolik na žive in mrtve zapomni, da ne sme pasti konja na turških livadah!«

Kako pa, Turčin in cigan sta komaj čakala, — popadeta katolika in ga nabrišeta, da je kar škripalo.

Pa si aga spet pogladi brado in meni:

»In zdaj še ti, Turčin, nesreča moje vere: pravično bi bilo in v redu, če bi vsaj ti bil pametnejši od onih dveh. Ti poznaš zapovedi našega preroka Mohameda in po njih ni dovoljeno zahajati na tujo zemljo. Turčin, nesreča turška, ali nisi mogel teh dveh poučiti, kakšna je zapoved turške vere? I kako, kako neki, ko pa si sam slabši od obeh!«

Turški aga samo z očmi pomigne ciganu in katoliku. In že oba srdito popadeta Turčina, ga podereta na tla kakor napihnjen meh — pa z batino po njem. Tolčeta in bijeta, da Turčin zapiska od bolečine.

Tako je turški aga, mogočni gospodar, pametno naredil, da so se vsi trije škodljivci — kakor v Bosni pravijo — podkovali brez podkve in žebljev.

ŽIVLJENJE GRE SVOJO POT

Roze so jele cveteti, travniki so ozeleneli. Mik se je spet oblekel, lepo rdečerjavo obleko je dobil, vitka srna je postal. Črte njenega telesa so bile lepe, vitke in polne.

Dnevi so minevali, poletje je prišlo v deželo. Naenkrat je Jelo vznemirilo čudno srnino beganje. Kot bi nekaj iskala. Nemirna, brez obstanka je bila, vse česče se je oglašala s svojim »mik, mik« in oni nežni »mik, mik« je postajal jačji, vse bolj hrepeneč.

Prve dni avgusta, ko se je šla Jela k potoku v grapo pod hišo kopat in jo je kot po navadi spremljal Mik, se ji je nenadoma zgubil. Klicala ga je, klicala, pa niti se ji ni odzval, niti se ni vrnil. Vsa obupana in objokana je prišla domov in potožila očetu svojo nesrečo. Oče pa je vzel puško in piščal pa povabil hčerko s seboj v gozd.

Na poseko nad grapo sta šla, na Mikovo rodno poseko. V zatišju bukovja sta se odpočila in tu je jel stari logar oponašati vabljivi srnin glas. Dolgo ni bilo odziva, a opoldne je nenadoma pritekla mimo njiju srna, vsa upehana.

»Mik, Mik!« je zaklicala Jela, pa Mik se ni zmenil za Jelo prav nič, tekkel je do roba poseke in tam postal.

Jela je začula čudno mrmranje, oče ji je s pogledom označil smer — lep srnjak je stal nad poseko in vonjal pa preizkuševal veter. Potem je v divjih skokih planil za Mikom, ki se mu je umikal. Še hip in spet je šla besna gonja ob robu poseke navzgor, tik logarja in Jele. Mik je težko dihal. Srnjak, ki je šel za njim, je godel in ostro dihal. Oba sta hip nato izginila v bukovju.

Jela se je vrnila domov jezna. Jezna na sebe, na Mika in na ves svet. Da je njen Mikec podivjal, to ji je bilo nepojmljivo.

BOŽIČNI ZVONOVİ

Lovski rog je izzvenel, po dobravah in pustih bregih je postalo mrtvo, otožno. Gozd je že davno slekel svojo zlato, razkošno obleko, nebo je bilo mračno sivo. Kmalu so jeli nebeški tkalci tkati snežni prt. Spet sam mir. Ni zacvrkutala ptica, ni se zdramila veverica, ždela je v toplem gnezdu sredi mogočnega jelovja. Vsa divjad se je umaknila v tihe doline, zakrite in zaklonjene, kjer led še ni ukoval v ledeni curek potokovega srebra. Tam je iskala srnjad borno hrano, pa nezaupno motrila krmišča, ki so prazna zevala pod jelovjem, zima še ni bila dovolj kruta, sneg še ne previsok, da bi stari izkušeni logar pričel s krmljenjem.

Zornice je pozdravil sneg in metež, potem pa ostra burja. Skoro do polknice je nanesele snega, vsi so se vneto tiščali peči in poslušali zdaj pesem burje, ki je jokala in vzdihovala okoli voglov, zdaj kramljanje peči, ki je pod noč pogledovala s svojimi žarečimi očmi skozi

špranje pečnic in risala po podu svetle migajoče podobe, po stenah pa pošastne sence.

Prav s pričetkom zornic je jel logar krmiti. Dan za dnem je nosil srnam sena na krmišča, dan za dnem se je mukoma vzpenjal s kratkimi lovskimi smučmi. Z veseljem v srcu je opazoval, kako je njegova »živinca« postajala vse bolj ješča, a z dneva v dan vse bolj — krotka.

Jela se je spominjala poletnih dni in »Mika«, pa se je spomnila spet Mikovega pobega. Hudo žal ji je bilo za srnico, zakaj dobro je vedela, da živalca ne more zdržati v tej zimi, posebno ker jo je tako močno razvadila.

* * *

Popoldne pred svetim večerom. Jelka je postavljala jaslice, urejala ovce in pastirce, napravila mal hlevček in goro iz mahu, ki ga je izkopala iz globokega snega s premraženimi in premrzlimi prsti. Solo ji je verno pomagal. Prej ji je kopal mah, sedaj ovahaval pastirce in ovčice in nezaupno motril Jelo, zdaj zdaj pa poškilil v kuhinjo, kjer je danes tako neznansko dobro dišalo. Toda kuhinja, to je kaj dobro vedel, je pod oblastjo matere logarice in z njo v takih dneh, ko le preveč dobro diši iz kuhinje, ni dobro kaše pihati.

Ko se je naveličal ogledovanja jasele, je skočil na klop k očetu logarju, se zvil v klopčič in gledal prav postrani vso hišo.

Pod večer si je stari logar pripel smuči, se težje kot druge dni otovoril s senom in si počasi utiral pot proti krmišču. »Naj bo za danes malo več, da bo tudi žival imela sveti večer, da ji bo toplo, da bo sita.«

V zaklonu mogočnih stoletnih jelk in hoj je bilo krmišče. Zdaleč je že opazil divjad, ki se je ob njegovem pohodu komaj vidno vznemirila in niti ni skušala ali hotel pobeogniti. Poznala je že svojega krušnega očeta in zaščitnika. Položil je seno v jasli, ga nastlal še pod hrami, kjer ni bilo snega, malce postlal in se zazrl na sosednji grič, kjer se je dvignila megla. Jasniti se je jelo. Ni bil še daleč od krmišča, ko ni bilo več megle, pač pa jasni, vedri božični večer. Slednja smreka, slednji grm se je okrasil za prihod Gospoda, vse se je lesketalo v bilijonih draguljev, vse se je isknilo v kristalnem ivju.

»Sveti večer!« je dahnil logar, ko je začul rahli glas zvonov.

* * *

Vonj kadila ga je pozdravil in molitev materina ga je sprejela. Vso hišo so obšli, vso pokadili in pokropili, Sveti večer se je začel. Jela je prižgala lučce pri jaslicah in vsa zamaknjena gledala v lučce, pastirce in malega Jezuščka, ki je ležal na slami. Stari logar je pobožno sklonil glavo in misli so mu romale daleč v mladost nazaj, logaričine ustne pa so se premikale v tihi, pobožni molitvi.

Ves večer je minul v tišini in oni naši pravi, kmečki pobožnosti. Pod polnoč, ko so se lučce pri jaslicah že utrinjale, so zapeli zvonovi. Nikdar niso zvonovi lepše peli kot to noč, tako je pravila Jela. Nobeni zvonovi niso lepši in pobožnejši od svetonočnih. Jela si je ogrnila toplo jopo in šla pred hišo, Solo je šel z njo — poslušat je šla svetonočne zvonove, šla je pripraviti smuči za sebe in za očeta in baklje, da bo lepše, svečanejš, čeprav je noč sama bila dovolj svetla.

Čim sta prestopila prag, se je Solo vznemiril. Divjad je ovohal, tako čudno ga je poščegetalo v nosu, da je tiho zacvilil. Jela ga je

prijela za ovratnik in napol začudeno, napol prestrašeno gledala v vrt. Tam je stala srna in ju nezaupno motrila. Vsi trije so stali nepremično. Srna je obotavljaje napravila korak proti Jeli.

Dekle je vztrepetaló v pričakovanju nečesa silnega, nedopovedljivega in zajecalo: »Mik!« Solo je ob znanem imenu spet rahlo zacvilil.

»Miik« se je odzvala srna in pustila, da se ji je Jela približala. Bil je Mik, ki ga je mraz prignál v dolino nazaj k svoji ljubki gospodarici. Ni se bal psa, saj to je bil Solo, njegov dobri stari drug, ni se bal hiše, saj ga je ta hiša vzredila — sam je šel za Jelo v kúšo.

Svetonočni zvonovi so pa prav takrat najlepše zapeli. V kotu pod jasicami si je zbral Mik prostor in ležišče, spet kot nekđaj pil mleko in motril staro, poznano mu sobo, obohaval logarico in motril logarja.

Ko je logarjeva družina odšla k polnočnici, je Mik ležal pod jasicami, Solo pa na zapečku. Ko so se vrnili iz cerkve, sta se oba tiščala pod klopjo ob peči —

MARIJA ZIBLJE JEZUSA

FR. LOČNIŠKAR

*Marija, Mati žalostna,
trpi, ko ziblje Jezusa.*

*»Prišel na svet si ves ubog,
da rešil bedne bi nadlog.*

*Zre v duhu vso njegovo pot,
ko reševal bo zemski rod.*

*Da rešil vredne bi temin,
na križ pribit boš, božji Sin.«*

*In ziblje, ziblje, se solzi,
v bolesti Njemu govori:*

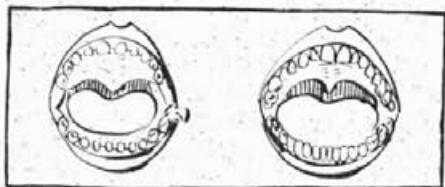
*Marija ziblje Jezusa,
v zibki Dete se smehlja.*

O. Gaspari: Jaslice

NAŠI ZOBJE

DR. ROBERT HLAVATY

Ko pride človek na svet, še nima zob. Hrani se z mlekom, zato ne potrebuje zob. Ko pa potrebuje tudi druge, trše hrane, mu začno rasti mlečni zobje. Teh je deset v zgornji in deset v spodnji čeljusti. Poganjajo kakor rastlina iz zemlje.

Pa ne vsi hkratu! Najprej se prikažejo sekavci, nato podočniki, nazadnje pa še kočniki. Rasti začno navadno, ko je otrok star pol leta in rasto do dveh in pol let starosti. Ko nima otrok še vseh zob, ne more hrane dobro pregrizti in prežvečiti. Zato se otrok slini, da s slino zmehča hrano, preden pride v želodec.

Ko je otrok star šest let, mu začno zobje izpadati. Na njih mesto pridejo stalni zobje, ki jih potem rabi vse življenje. Rastejo do 20. leta. Zadnji zraste tretji kočnik, ki mu pravimo modrostni zob.

Vsak zob ima tri dele: *korenino*, ki tiči trdno v čeljusti kakor drevo v zemlji; *vrat*, ozki del ob dlesni, in vrh zoba, ki se imenuje *zobna krona*.

Na površini je zob preoblečen z zobno sklenino, ki ji navadno pravijo *emajl*. Pod

emajlom je zobna *cementna tvarina*. Prav sredi zoba je *zobna sredica*. Sestoji iz krvnih žilic in živčnih vlaken. Po teh žilicah in vlakencih je zob v zvezi s telesom.

Kdor si ne čisti zob, temu ostanejo med zobmi ostanki hrane. Ti ostanki počasi raztope in zgrizejo zobni emajl. Nastanejo razpoke in v teh razpokah se naselijo razni povzročitelji

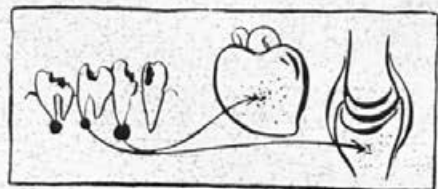
bolezni. Razpoka postane vedno večja in kmalu je zob ves piškav. Mlečno zobovje postaja prej piškavo ko stalno. Zato je toliko otrok, ki hodijo z obvezano glavo okrog, ne morejo spati in jokajo ves dan.

Pri bolnem zobu postaja luknja vedno večja, gniloba se vedno bolj širi. Ko pride gniloba do zobne sredice in napade žilice in živčna vlakna, začne zob neznosno boleti.

Zob, ki gnije, začne razpadati. V votlem zobu se zbirajo ostanki hrane, ki gnijejo. Iz ust prihaja neprijeten duh. Tak zob povzroči lahko težka obolenja čeljusti.

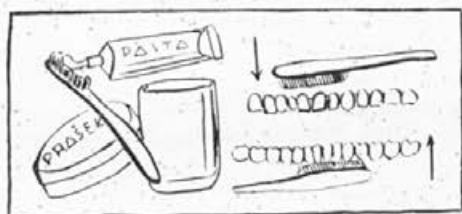
Pri močno bolnem zobu razpade zobna krona. Ostane pa korenina, ki

gnije dalje. Taka gnijoča korenina je mnogokrat kriva bolezni v vratu, srcu, sklepih in drugih delih telesa. Bolno zobovje — bolno tudi telo!

Kdor zanemarja svoje zobovje v mladosti, trpi vse življenje. Zaradi slabega zobovja ne moremo dovolj prežvečiti hrane. Zaradi tega nastanejo v želodcu razne bolezni. Človek s slabimi zobmi se prej postara ko človek z zdravimi.

Zdrave zobe in zdravo telo nam ohrani zobna ščetka. Rabiti jo morajo že otroci z mlečnimi zobmi. S ščetko moramo snažiti zobe vsak dan. Pri tem rabimo mlačno vodo. Vsaj dvakrat ali trikrat na teden si

izčistimo zobe tudi z zobnim praškom ali zobno pasto. Zobe snažimo po vsaki jedi — dvakrat ali trikrat na dan, da odstranimo zahrbtnostne ostanke jedi, ki silijo med zobe. Zobe snažimo tako, da vlečemo ščetko na zgornji čeljusti od zgoraj navzdol, na spodnji pa od spodaj navzgor. Posebno pazimo na to, da očistimo medzobne prostore in notranje ploskve zob. — Zobna krtačica naj bo majhna, da z njo lahko očistimo tudi zadnje, najbolj skrite kočnike in njih notranjo ploskev. Zobno krtačo naj ima vsak svojo lastno. Po uporabi jo moramo temeljito izprati.

Če hočemo ohraniti zdrave zobe, ne smemo zauživati ne prevroče, ne premrzle hrane; posebno pa je škodljiva nagla menjava vroče in mrzle jedi.

Vsaj enkrat na leto moramo k zobozdravniku, da nam pregleda zobe. Ta nam bo dal nasvete, kako se obvarujemo bolezni, in nam bo pozdravil začetne razpoke v zobeh. Zgodnja skrb za zobe nas bo obvarovala bolečin in bolezni.

Boleči zob nas ovira tudi pri učenju. Kogar zobje bolijo, se ne more učiti zaradi hudih bolečin. Učenec z zdravimi zobmi se lažje uči in bolje napreduje kot učenec s piškavimi zobmi.

CiCiBANOV&ROD

MARIJA IN RAZBOJNIKA

KSaver Meško

(P o n a r o d n i)

Marija čez polje je šla
in srečala je dva moža.

Sta huda grešnika bilà,
oba bilà razbojnika.

Ustavi prvi se za čas,
zazre se v mili ji obraz.

In vpraša: »Kdo si, žena ti?
Povej, kam tvoja pot drži?«

»V nebesa moja pot drži.
Moj Sin na tronu tam sedi.

Mu slavo angeli pojo,
svetniki vsi mu čast dajo.«

Pa se moža prestrašila,
pokleknetà pred njo na tla.

Povzdigneta gor k nji roke,
v očeh solzé se zableste.

»Ojoj, si res Marija ti?
Obraz tvoj znan se nama zdi.

Če k Jezusu gor greš v nebo,
bi vzela naju še s sebo?

Joj, koliko grešila sva!
Popotnike morila sva!

Hudó zdaj naju to teži,
pomagaj, o Marija, ti!

Boga za naju prosi ti,
morda pa grehe odpusti.«

»Le pojdita, moža z menó,
pa gremo vsi v svetò nebo.

Za vaju tam prosila bom,
srce Sinù ganila bom,

da grehe vama odpusti,
da v raju vaju obdrži,

in hvalita Ga vekomaj.«
Še nam, Marija, prosí raj!

O. Gaspari: Marija siblije Jezusa

BOŽIČEK

JOSIP RIBIČIČ

(ilustriral SL. Pengov)

VETI PETER JE POGLEDAL IZ NEBES NA ZEMLJO IN DEJAL:

»BOŽIČEK, ZDAJ JE PA ŽE ČAS! NA ZEMLJI ŽE ČAKAJO.«

»ŽE GREM, ŽE GREM!« JE ODGOVORIL BOŽIČEK IN POMIGNIL ANGELU: »NO, KAR STOPIVA!«

ANGEL SI JE NAPRTL VELIK KOŠ IN OBA STA STOPILA IZ RAJA. ZUNAJ JE ŽE ČAKAL BEL OBLAK.

SEDLA STA NANJ IN KMALU STA BILA NA ZEMLJI. TAM STA STOPILA V GOZD. BOŽIČEK JE KAR TAKO PRIJEL ZA LEPO SMREČICO IN ŽE JO JE LAHKO ODNESEL.

SE MALO STA BOŽIČEK IN ANGEL HODILA, PA STA PRISLA DO HIŠE. BOŽIČEK SE JE DOTAKNIL S PRSTOM VRAT IN ŽE SO SE ODPRLA. STOPILA STA V HIŠO IN KMALU STA BILA V SOBI. SOBA JE KAR SAMA ZAZARELA, KO STA STOPILA VANJO.

»TAKO!« SE JE ODDAHNIL BOŽIČEK IN SEDEL V NASLANJAČ. »ZDAJ PA BOVA NAREDILA IZ SMREČICE BOŽIČNO DREVO! KAR TJA NA SREDO POSTAVI SMREČICO!«

ANGEL JE UBOGAL IN POSTAVIL SMREČICO NA SREDO SOBE. SKORO DO STROPA JE SEGALA.

»DOBRO!« JE POKIMAL BOŽIČEK. »SEDAJ JO BOVA OBLEKLA! POKAŽI, KAJ SVA PRINESLA S SEBOJ!«

ANGEL JE STOPIL K BOŽIČKU IN POLOŽIL NA TLA VSE POLNO SKATEL IN ZAVITKOV.

BOŽIČEK SI JE OGLEDAL VSE TO IN DEJAL:

»NAJPREJ BOVA SMREČICI DALA ZLATE IN SREBRNE KROGLICE, DA SE BO LEPO LESKETALA!«

IN SE JE BOŽIČEK DOTAKNIL S PRSTOM PRVE SKATLE. KOMAJ SE JE DOTAKNIL, ŽE SO SKOČILI IZ NJE VOJAKI S PUSKAMI IN TOPOM. POSTAVILI

SO SE V VRSTO IN SE NISO VEČ GANILI.

SEDAJ JE BOŽIČEK DVIGNIL PRST IN UKAZAL:

»STRELJAJ!«

VOJAKI SO PRIPRAVILI TOP IN USTRELILI: BUM! IZ TOPA JE ZLETELA SVETLA, BELA KROGLA IN OBVISELA NA SMREČICI. BUM! JE TOP SPET ZAGRMEL — ZLATA KROGLA JE SFRČALA NA ZELENO DREVESCE IN SE ZAZIBALA NA VEJ. SPET JE ZABUČAL TOP: BUM, IN RDEČA POMARANČA JE SKOČILA NA DREVESCE. IN SE IN SE JE TOP METAL SVETLE KROGLE IN RDEČE POMARANČE NA SMREČICO.

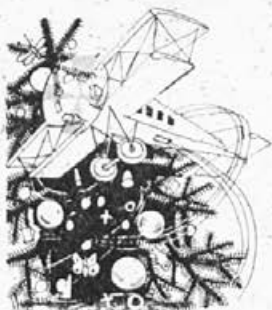
»DOVOLJ!« JE POTEM DEJAL BOŽICEK. TOP JE UTIHNIL IN VOJAKI SO SE POSTAVILI SPET V VRSTO.

»ZDAJ PA PUSKE V ROKE!« JE VELEL BOŽICEK. IN VOJAKI SO ENA, DVE, VZELI PUSKE Z RAMEN IN POMERILI TOK, TOK, TOK, SO ZAPOKALE PUSKE. IZ PUSK JE SKOČILO VSE POLNO OREHOV, LESNIKOV IN BONBONOV. VSULI SO SE NA VEJE IN VEJICE TER TAM OBSTALI. SMREČICA JE VZDIHNILA, KER JE ŽE TEŽKO NOSILA.

»DOVOLJ BO!« JE DEJAL BOŽICEK IN DVIGNIL PRST: »VOJAKI, SPAT!«

ENA, DVE, SO VOJAKI SKOČILI NAZAJ V SKATLO.

SEDAJ SE JE BOŽICEK DOTAKNIL DRUGE SKATLE. KOMAJ SE JE DOTAKNIL, ŽE JE ODSKOČIL PO KROV. RRRR, JE ZAREGLJALO IN IZ SKATLE JE ZLETEL LEP AEROPLAN. ZLETEL JE IN SE VRTEL OKROG SMREČICE. VEDNO BLIZE IN BLIZE. IN KO JE BIL PRAV BLIZU, SO SE IZ NJEGA PRIKAZALE ZLATE IN SREBRNE NITKE. VLEGLE SO SE NA SMREČICO IN JO VSO OVILE KROG IN OKROG. KO J BILA VSA SMREČICA OVITA S SREBROM IN ZLATOM, JE BOŽICEK DEJAL: »DOVOLJ!« IN POSLAL AEROPLAN V SKATLO.

»SEDAJ PA SVEČICE!« JE DEJAL BOŽICEK IN SE DOTAKNIL TRETJE SKATLE. IZ NJE SO SKOČILI GASILCI V LEPIH OBLEKAH IN S CELADAMI NA GLAVAH. VSAK JE IMEL BELO ALI RDEČO ALI MODRO ALI ZELENO SVEČKO V ROKAH. HITRO SO GASILCI POLOŽILI DOLGE LESTVE NA DREVESECE IN TEK, TEK, TEK, SO TEKLI PO NJIH NAVZGOR. TU SO PRITRDILI VSAK SVOJO SVEČICO NA DREVESECE IN JIH PRIŽGALI. TAKO LEPO SO SVEČKE ZAGORELE, DA JE SE BOŽICEK REKEL: »OOOO!«

POTEM SO GASILCI STEKLI SPET TEK, TEK, TEK, PO LESTVAH NAVZDOL, JIH ODNESLI V SKATLO IN ŠE SAMI SKOČILI VANJO.

OBA, BOŽICEK IN ANGELČEK STA SEDAJ SEDLA POD SMREČICO IN GLEDALA. PRELEPO SO GORELE SVEČKE. ŽARKO SO SE SVETILE ZLATE IN SREBRNE NITKE. IN KAKOR ZVEZDE SO ŽARELE NITKE. IN KAKOR ZVEZDE SO ŽARELE KROGLE.

»ALI MANJKA ŠE KAJ?« JE VPRAŠAL BOŽICEK IN SI POGLADIL BELO BRADO.

»ANGELČEK ŠE MANJKA!« JE ODGOVORIL ANGEL IN POKAZAL S PRSTOM NA VRH SMREČICE.

»SAJ RES!« JE REKEL BOŽICEK IN SE DOTAKNIL CETRTE SKATLE. FRRR, JE IZ NJE ZLETEL LEP ANGEL NEBESKI. VES SE JE SVETIL IN PERUTNICKE JE IMEL SREBRNE. NEKAJ ČASA JE LETAL PO SOBI, POTEM PA JE SKOČIL NA VRH SMREČICE IN TAM OSTAL.

»TAKO, SEDAJ PA SE MÍDVA!« JE DEJAL BOŽÍČEK IN VSTAL. PRIBLIZAL SE JE DREVEVCU IN IZ TEGNIL ROKO. ANGEL JE STOPIL K NJEMU IN MU PODAJAL SKATLE IN ZAVITKE. BOŽÍČEK SI JE VSAKO REC OGLEDAL IN STEL.

»TO BO ZA MAMO, TO ZA OČKO, TO ZA BABICO, TO ZA BOŽIDARČKA, TO ZA MALO VIDKO.«

IN JE BOŽÍČEK POLAGAL DARILA SPORTI POD DREVESECE. VSE POLNO JIH JE BILO. POTEM JE BOŽÍČEK POGLEDAL PROTI OKNU IN POMIGNIL. OKNO SE JE KAR SAMO ODPRLLO IN V SOBO JE

PRIROMAL BEL OBLAK. BOŽÍČEK IN ANGEL STA SEDLA NANJ.

»SE MALO POČAKAJ!« JE DEJAL BOŽÍČEK OBLACKU IN SEGEL Z ROKO V ANGELOV KOŠ. IZ KOŠA JE PRIVLEKEL GRAMOFON, GA NAVIL IN POLOŽIL POD DREVO.

»SEDAJ PA NAPREJ!« JE UKAZAL BOŽÍČEK. OBLACEK SE JE DVIGNIL, ZAPLAVAL OKROG DREVEVCA IN POTRESEL NANJ BELE SNEŽINKE. POTEM PA JE HITRO SMUKNIL Z BOŽÍČKOM IN ANGELČKOM SKOZI OKNO. OKNO SE JE ZA NJIMI KAR SAMO ZAPRLO.

DREVESECE PA JE DALJE GORELO IN IZ GRAMOFONA JE ZAPLAVALA PRELEPA GLASBA. PO VSEJ HIŠI SE JE RAZLEGALA. SLIŠALI SO JO TUDI V KUHINJI. TAM SO VSI SEDELI OKROG MIZE. PRISLUHNILI SO IN SE ZACUDILI.

OČE PA JE DEJAL: »POJDIMO GLEDAT!«

IN SO OČE IN MATI IN BABICA IN BOŽIDARČEK IN MALA VIDKA ODPRLI VRATA IN STOPILI V SOBO. VSE JE ŽARELO OD SVETLOBE. NA DREVEVCU SO SE SVETILE ZLATE IN SREBRNE KROGLE. SO SE ZIBALE POMARANČE, SO ŽARELE ZLATE IN SREBRNE NITKE IN SE JE NA VRHU SMEHLJAL ANGELČEK.

VSI SO SKLENILI ROKE IN REKLI: »OOOO...«

POTEM PA SO STOPILI BLIZE IN ZAPELI:

»SVETA NOČ, BLAŽENA NOČ...«

ANGELCI TRIJE

U T V A

(Ilustrirala Ksenija Prunkova)

TINK, TINK, TOK!
TOK — TOK — TOK!
SO POTRKALI NA OKNA
IN POTRKALI NA VRATA
ANGELCI TRIJE:

»HEJ, OTROCI,
GOR VSTANITE,
SE ZDRAMITE
IN ODPRITE
VRATA, OKNA NA STEŽAJ:
JEZUŠČEK ZAPUŠČA RAJ,
K VAM ZDAJ ON PRIHAJA!«

TINK, TINK, TINK!
TOK — TOK!

IN OTROCI
GOR SO POSKOČILI,
BRŽ NA PRAG STOPILI,
DA BI VIDELI,
KDO BUDI JIH SREDI SPANJA,
KDO JIM JEZUŠČKA NAZNANJA.

TODA ANGELCI TRIJE
PRI SOSEDOVIH SO ŽE!

Botraxima je prišla.

Je rekla botraxima: Pojte se stroci, rompom pom, xдай vas bom! Utroci pa se nisobali, botroximo so vprašali: Botraxima, hohoho, kako nas boš, kako?

Bom na oblak xletela, bom vrečo vxela. Je v vreči sneg pa sneg na vas bom stresla, na vas in na polje in gozd in hiše vse!

So stroci poskočili, poskočili in xarpili: Ju. hej, juhé, pa bomo beli mi in gozd, polje in hiše vse. Pa bomo vxeli sanke in drsal. ke ix belega snega napra- vili moxa.

Pa bom botro burjo

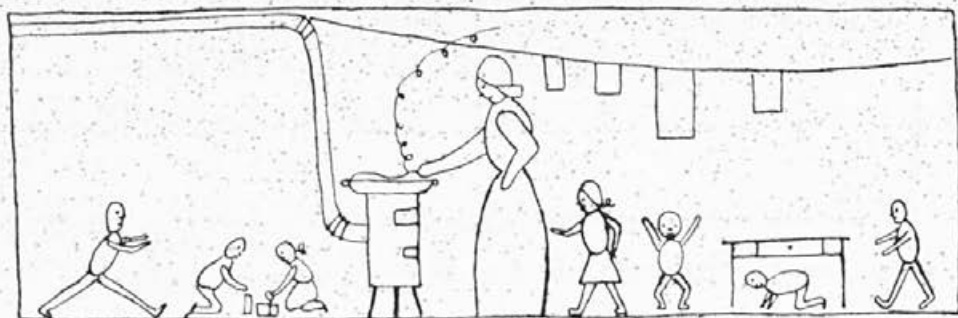
poiskala, poiskala, ji dejala: Botra burja, čuj, xapihaj huj, huj, huj, xapihaj prav močno, da xeblo deco bo v roké, ušesa in nogé.

Če nas xeblo bo v roké, ušesa in nogé, stekli bomo tek tek, domov se gret. Tam bomo rekli: Botra burja šlek, šlek, pridi k nam se gret. Pa bom xametla hi-

še vse in vse poti in vse stene, nihče ix hiše več ne sme. Bomo pa ostali, božji hlevček varo- vali, k Jezuščku molili, Jezuška prosili, da vrneš kmalu spet se tja, odkoder si prišla. Za tabo me bomo ne bomo mi tedaj jokali, prav- nes, da me. Samo sneženi moxi na tabo točil bo solze.

KOLAČ

Norveška pravljica

(Risbe po Görlichu)

Je imela žena sedem lačnih otrok in je pekla božični kolač. Kolač je ležal v kozici in se debelil. Otroci so stali okrog kozice in bi radi že jedli.

»Ah, mama, daj mi malo kolača, jaz sem tako lačen,« zaprosi prvi otrok.

»Ah, draga mama,« de drugi.

»Ah, draga, dobra mama,« pravi tretji.

»Ah, draga, dobra, ljuba mama,« reče četrti.

»Ah, draga, dobra, ljuba, sladka mama,« vzdihne peti.

»Ah, draga, dobra, ljuba, sladka, lepa mama,« zastoka šesti.

»Ah, draga, dobra, ljuba, sladka, lepa, mila mama,« zajoka sedmi.

In so vedno lepše prosili, ker so bili zelo, zelo lačni.

»Počakajte, da obrnem kolač!« je odgovorila mati. »Potem dobi vsak svoj del. Le pogledjte, kako je debel in velik!«

In je mati prišla kolač, da ga obrne. Ali kolač ji je padel iz rok in se zakotalikal proti vratom. Vrata so bila odprta in kolač je kar tako zdirjal ven in bežal po cesti. Mati je zavpila, otroci so zakričali in vsi so tekli za kolačem.

A kolač je bežal in pribežal do prve vasi. Tam ga je srečal mož.

»Hej, kolaček, dober dan!« je pozdravil mož.

»Nikar tako ne dirjaj. Počakaj, da te pojem!«

Kolaček pa je dejal:

»Sem zbežal mami Ani, bom tudi tebi, mož Ambrož!«

In se je zavrtel prav močno ter zbežal po cesti naprej. Pa ga sreča kokoš in reče:

»Dober dan, kolaček. Kam bežiš, počakaj, da te po-

zobam!«

»Sem zbežal mami Ani in možu Ambrožu, bom tudi tebi kokoška Kokodajska!«

In je hitro zdirjal naprej.

Sreča ga petelinček:

»Kolaček, počakaj, da te pojem!«

Reče kolaček:

»Sem zbežal mami Ani in možu Ambrožu in kokoški Kokodajski, bom tudi tebi, petelinček Kikiriček!«

In je res zbežal ter pribežal do račke.

»Kolaček, kolaček, počakaj, da te pohrustam!«

Se zasmije kolaček:

»Sem zbežal mami Ani in možu Ambrožu in kokoški Kokodajski in petelinčku Kikiričku, bom še tebi, račka Gugačka!«

In je kolaček zdirjal naprej in pridiral do gozda. Tam ga sreča prašiček:

»Dober dan, kolaček! Kam pa, kam? Počakaj, greva skupaj skozi gozd, da naju ne bo strah!«

»Bog daj, prašiček Umazaniček! Pa pojdiva skupaj!« odgovori kolaček in se ustavi.

Pa gresta skupaj v gozd in prideta do vode.

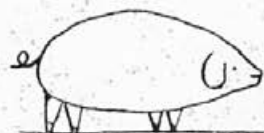
»Joj,« zastoka kolaček. »Zdaj se bom pa zmočil!«

»Kar na moj vrat se vsedi,« odgovori prašiček. »Ponesem te!«

Kolaček skoči prašičku okrog vratu.

»Ham, ham!« reče sedaj prašiček in pojé kolaček.

Kolačka je bilo konec in zato je tudi naše zgodbe konec.

RAZGOVOR

JOSIP RIBIČIČ

Okrog Bogdančka je bil v šoli drenj. Z vseh klopi so prišli in poslušali.

»Vse, prav vse, kar sem prosil, mi je Miklavž prinesel!« je pripovedoval. »Pa mi bo tudi Božiček. Avtomobil, tak zaresen, da bom vanj sedel in z nogami poganjal. Pa aeroplan, ki zares leti. In puško, ki meče take krogle, da se zapičijo v vrata in drevo. Pa še vse polno drugih reči!«

Nekaj časa je vse tiho. Nato reče Mirko: »Puško bo tudi meni prinesel!«

»Meni pa polnilno pero,« pravi Janezek.

»Meni peresnico! Tako iz usnja, ne iz lesa!« se baha Stanko.

In še drugi se oglasijo in povedo, kaj vse bodo dobili.

Le Bajtarjev Lojze je tih. Molči in posluša pa pri srcu mu je hudo.

»Kaj bo pa tebi prinesel Božiček?« ga pogleda Božidarček.

»Meni ne bo nič prinesel!« odgovori Lojze.

»Kaj ne boste imeli božičnega drevesca?« se čudi Stanko.

»Ne bomo ga imeli!« odkima Lojze.

»Pa kaj boste delali na sveti večer brez drevesca?« poizveduje Janezek.

»Na sveti večer,« pravi Lojze, »na sveti večer bo mama šla zgodaj spat, ker je pri nas mraz in nimamo drv. Tudi sestra moja bo šla spat, ker bo lačna. Jaz pa, jaz pa ...«

»No, kaj pa ti?« se skloni Mirko k njemu.

»Jaz pa bom šel od hiše do hiše, pa bom kukal skozi okna in gledal božična drevesca drugih ljudi ...«

In spet so otroci utihnili. Utihnili so, a srčka drobna so jim govorila: »Če pokuka Lojzek skozi naše okno, ga bom za rokico pripeljal v sobo, da ne bo lačen in ga zeblo ne bo na sveti večer. Pa še za mamico in sestro mu bom kaj dobrega dal!«

DOGODIVŠČINE PEPČKA-ROKODELČKA

III. SE GRE UČIT

 PRIDE K . TAM JE LEPO. POMAGATA
DVA . PRVI DAN DEBELO GLEDA. STOJI
OB IN : ŽIG, ŽAG. EDEN PA Z STRUŽI
DOLGO . DRUGI ZABIJA S DOLGE V LES. PO
STENAH JE POLNO ORODJA: . OB DRUGI
STENI PA JE ZAGLEDAL, KAJ VSE MORA IZDE-
LATI: . ZUNAJ PRED JE GOREL
, NAD NJIM JE VISEL Z MIZARSKIM KLEJEM. TA
KLEJ JE MORAL PRVI DAN . DRUGI DAN PA REČE
 PEPČKU: „, VZEMI KAK STAR KOS PA
IN SE NAUČI ŽAGATI!“ VZAME IN GLEDA PO
. TAM ZAGLEDA STAR . NA POL JE . VZAME

GA IN ŽIGA ŽAGA, PREČ, ŽIGA ŽAGA PREČ.
 ALI TA JE BIL LE STARINSKI. GOSPOD GA JE
 PRINESEL V POPRAVILO. ZAKLIČE : „JOJ,
 ŽAGA GOSPODA !“ PRESTRAŠI SE IN SE
 PRIME ZA : „ 300 !“ IN VZAME . ALI ZBEŽI.
 „ 300 KOSMATIH“, VPIJE ZA NJIM. „S TE BOM!“
 TUDI OBA LOVITA PEPČKA PO . ALI IMA
 HITRE . KAKOR PRILETI IN PRAVI MATERI:
 „SKRIJ ME!“ A GA NE SKRIJE, AMPAK . DRUGI
 DAN, KO SO PRVIČ ZAPELI, PA PELJE MATI
 K ČEVLJARJU.

(Se nadaljuje.)

LAŽ IN NJEN SIN

(Srbska narodna)

Laž je imela sina, ki je tudi znal dobro lagati. Nekega dne sta se kosala, kdo je večji lažnik.

»V mojih mladih letih,« pravi Laž, »ko sem bila še stara žena, sem nekoč zajahala petelina in jahala z njim čez morje. Vrnila sem se domov tisti hip, ko se je rodil moj oče. Pa sem splezala po pšenični bilki v nebesa, da bi od tam prinesla vode za krst. Ko sem pa hotela nazaj, ni bilo bilke nikjer več. Nevihta jo je bila odnesla. A sem si izpulila lase, zvezala las na las in po njih prišla spet na zemljo.«

»Jaz pa sem nekoč šel mimo nekega polja,« odgovori sin. »Tam so bile žanjice. Tožile so, da jim je vroče, in so me prosile, naj jim prinesem vode. Pa sem tekkel k reki. A ta je bila zamrznjena. Tedaj sem si hitro snel glavo, udaril z njo po ledu, da se je prikazala luknja. Sedaj sem lahko prinesel žanjicam vode.«

Kateri izmed obeh je bolje lagal?

DOMA in PO SVETU

† EMIL ADAMIČ

V nedeljo na dan sv. Miklavža je prenehalo biti eno največjih pevskih src naše dobe. Neizprosna smrt nam je ugrabila pevca naših polj in naše domače vasi.

Emil Adamič je umrl...

Sredi največjega dela, tik pred njegovo šestdesetletnico je omahnil in zatisnil za zmeraj oči. Nikoli več nam ne bo povedal, kako potrkavajo zvonovi naših domačih vasi, kako skrivnostno buče orgle iz lin naših cerkva, kako zvonklja v dalji čreda s planin, kako pojo fantje na vasi in kako spi slovenska pokrajina pod odejo belega snega.

Nič več nam ne bo pel. Njegov duh je utrnil v večnost, njegovo telo pa počiva pri Sv. Križu v Ljubljani v grobnici slovenskih skladateljev poleg Davorina Jenka.

Nebo je pobelilo njegov grob. Neslišno so mu snežinke pripravile belo odejo, ko ga je slovenski rod predal materi zemlji, pojoč njegovo najljubšo pesem, ki si jo je želel za zadnjo pol:

*Hribi še beli so,
rože še ne cvetó.
Kmal' bo pomlad prišla,
rože bo sklicala.*

*Samo moje srce
žalostno bode še,
zanj več pomladi ni,
zanj več veselja ni.*

Neštetokrat bomo še prepevali njegove pesmi. Doma, v šoli, na odrih. Neštetokrat se bomo še opajali ob njih.

In vsakokrat se hvaležno spomnimo njega, ki nam jih je ustvaril.

Tako bomo najlepše slavili njegov spomin.
Ko je Adamič še odzdravljaj bolgarski mladini.

RODIL SE JE ODREŠENIK ...

Skrivnost svete noči plava nad zemljo. Zajela je hrib in dol, bogato mesto in skromno gorsko vasico. Priroda si je nadela svečano lice. — Bajno se je posula z nešteti biseri.

Božični prazniki so enako dragi vsem, od nežnega deteta do sivega starca. Naš narod je te velike svetke praznoval od nekdanjega svečano, je pa tok časa že mnogo zabrisal in grozi nevarnost, da se lepi običaji pogreznejo v pozabljenje. Rešimo jih vsaj spominu!

Sveti večer v slovenski vasi.

Hiše in kočice so se stisnile med visoko snežno odejo. Zdi se, kot bi snežna teža potiskala strehe nizko do oken, ki brle v zimsko noč.

Prostorna kmečka izba. Po belih stenah starinske svete podobe, slikane na steklo ali z okorno roko in čopičem na papir in z letnicami za več sto let nazaj. Zelena kmečka peč je privabila staro mater, da je z najmlajšim vnukom zlezla na zápeček. Najstarejši deček se je udobno zleknil po peči in zadovoljno opazuje mlajšega bratca in sestrico, kako občudujeta v kotu za mizo sad njegovega dela — jaslice.

Vse popoldne se je mučil. V kotu, kjer skozi vse leto domuje »Bogec«, je pritržil desko, naložil nanjo poševno navzgor mehkega mahu, ki sta ga mala dva že davno prej nabrala v gozdu, sredi pobočja je potisnil v breg hlevček z božjim detetom in njegovo Materjo in rednikom svetim Jožefom, pozabil ni na živinico v hlevu in ne na pastirje, ki se klanjajo Božičku, razmestil je ovčke in drevje, natresel je pota, nad hlevček je obesil jutranjo zvezdo, vse pa spodaj omejil z lično ograjo. Za hlevčkom je prižgal še svečico, potem pa poklical domače. Navdušenje malih in pohvala odraslih so mu bili plačilo.

Tudi hišni gospodar in hlapci niso mirovali ves dan. Počediti je bilo treba po dvorišču in po hlevu, pripraviti še zadnjih drv za praznike. In gospodinja! Polne roke dela že več dni. Glavna skrb je slonela na njenih ramah. Dekle so posnažile in umile vse prostore, tla bi

skoraj tekmovala s snežno belino, kuhinjsko posodje z lučjo. Čumnata je polna božičnih dobrot.

Ko je še mladina zatopljena v občudovanju božjega hlevčka in njegove okolice, prihiti gospodinja, pripravljat božično mizo. Iz farne cerkve so se že vrnili od večernice, starinska ura jo priganja.

Belo javorovo mizo pod jasicami pregrne s platnenim prtom, nanjo nanesé tri hlebce kruha. Enaki so po obliki, različni po vsebini.

Prvi hleb je iz ržene, drugi iz ajdove in tretji iz pšenične moke. Slednji je svečano okinčan s testenimi piki in zelenjem. To je namizni znak svetih praznikov, to je »božičnik« ali »poprtnik«. Vse božične dni bo zavzemal odlično mesto na mizi.

In božič traja od 24. decembra do 6. januarja. Tri praznike ima: Sveti dan, Novega leta dan in Svetih treh kraljev dan. Šele ob Svetih treh kraljih pride »poprtnik« na vrsto, ostala dva božična hleba pa vsak na en praznik.

In med tem, ko mati še nadalje polni mizo s sladkimi poticami, orehovimi, medenimi in tudi rozinovimi, otroci ne vedo, ali naj bi z očmi požirali bogastvo dobrot, ki se jim obetajo, ali naj bi poslušali zgovorno babico, ki jim pripoveduje, da na tako velik praznik, kakor je sveti večer, govore tudi živali med seboj. Janežek in Tonček in Micika bi jo zdaj najrajši ubrali v hlev, da bi čuli govoriti živino. Saj to ni vsak dan. Pa jim pove babica, da čuje in razume govorečo živno le prav priden in pobožen človek.

Med tem, ko otroci še razmišljajo, ali so oni med izbranimi srečniki, ali so dovolj pridni in pobožni, se odpro vrata in v sobo stopi oče, gospodar, s pozdravom: »Dober večer Bog vam daj!« Vse urno odzdravi in poskače s peči. Oče ima v roki kadilo. Na žerjavi pali blagoslovljeno oljko, ki ji pravijo ponekod »presmec«, ter blagoslovljeno lavorovo listje in mačice iz velikonočne butare. Mati stoji ob njem z

blagoslovljeno vodo. Za njima družina, otroci in služinčad.

Obstanejo sredi sobe, obrnjeni proti jasicam, ter se pobožno prekrižajo. Prikloni se oče pred božjim detetom ter svečano izgovarja:

»Srečen božič Bog nam daj,
zdravja, polno sreče,
otroke krepke, rdeče;
da bi njiva rodila,
da bi se trta majila,
da bi se živina redila!
Srečen božič Bog nam daj!«

Podkadi pred jasicami in potem po vseh kotih. Mati kropi z blagoslovljeno vodo, najstarejši hlapec pa prične moliti veseli del rožnega venca... »Ki si ga Devica od Svetega Duha spočela!«... Družina moli za njim.

Prvorojeni sin prevzame od očeta ključke. Pred naslednjo sobo jih izroči zopet očetu, ki odklene vrata, povsod podkadi, mati blagoslavlja... Čim oče vrata odklene, izroči ključke zopet sinu in to se ponavlja pred in za vsakimi vrati v hiši, v hlevu, povsod.

Na dvorišču so pomolili... »Ki si ga Devica rodila!«..., pa še malo po vrtu in blagoslov proti polju, potem pa se vrnejo v družinsko sobo pred jaslice. Tam dokončajo rožni venec, slednjič pa še s pesmijo počaste božje Dete.

Po tej svečani pobožnosti je na vrsti večerja. Vsa družina posede za mizo, pobožno se zmoli očenaš, potem pa gospodar resnega lica razreže prvi božični hleb iz ržene moke. Vsak dobi svoj košček. Nato pa še potice, dobre, slastne, in kuhanega posušenega sadja krhljev. Postna je večerja in bolj skromna, a tekne vsem in vsakomur.

Tudi živina dobi na ta večer svoj delež z božične mize. Od vsega mora pokusiti. Tudi zanjo je praznik.

Posebno razigrana je mladina, vendar vneto poslušajo očeta, ki ji priporoča, kako nocoj po mestih postavljajo božična drevesca, vsa v lučkah in v bleščečem okrasju. Tudi on je razredčil mlado smrečje in izkupil za drevesca, da bo oblekel družino. In še to

jim je pravil, kako vlivajo tam raztopljen svinec v vodo ter si iz nastalih oblik prerokujejo bolj ali manj srečno novo leto. To pa delajo običajno na starega leta večer.

Mati je preživela svoja dekliška leta v slovenskem Korotanu ter se spominja tamkajšnjih lepih običajev naših bratov in sestra. Ti pogrinjajo božično mizo s slovenskim prtom. To je belo platno z vezanim modro-rdečim obšivom v sredi in obrobljeno z rdečo-belimi progastimi zobci. Na mizi je »mižnjak«, naš poprtnik, ki ostane tam skozi sveto noč do svetega dne opoldne.

Naši hribovci nad Labudsko dolino zneso na sveti večer vso kuhinjsko posodo, lonce in rene pod božično mizo ter jih povežejo z verigo, da bi bila prihodnja žetev dobra in bi gospodinja imela srečo.

O božiču se je za kmeta zima tako rekoč končala, pričenjajo že brige za prihodnjo letino. In naš koroški rojak gre na sveto noč v sadovnjak ter ošvrkne s šibo češpljevo drevo, da bi mu naslednjo jesen prineslo dosti sadja.

V prijetnem razgovoru hitro mineva čas, starinska ura nabija enajst, od daleč se prikrade skozi zasnežena okna glas zvona, ki vabi k polnočnici...

Polnočni zvon! Nikdar ne zveni tako lepo, nikdar ne vabi tako svečano kot v blaženi sveti noči!

Vse se hiti napravljat. Mrzla je noč in dolga je pot, dobro se je treba zaviti v kučme čez učesa. Doma bo ostala le babica z najmlajšim vnučkom. Mali Tonček je bil že zadremal pri peči, pa zbudilo ga je vrvenje po hiši in vse prigovarjanje ne zaleže, tudi on hoče k polnočnici. Nosil bo luč, veliko posušeno trsko, ki je že pripravljena v veži.

Babica bo čuvala dom in starejša dekla bo med tem poskrbela za premražene in lačne polnočkarje, da jih bodo čakale na mizi dehteče pečenice in jetrnice in krvavice, ko se vrnejo od polnočne službe božje.

Po vaških ulicah je vse živo. Le kdor je primoran, ostane doma, vse drugo hiti v cerkev počastit božje Dete. Vsaka hiša je razsvetljena in ostala bo

razsvetljena vso dolgo noč, saj na sveto noč mora v vsakem domu brleti luč.

Zunaj vasi se strne roj polnočkarjev v dolgo, pretrgano črto, valujočo in migljajočo z lučmi. Ta s svetilko, oni z gorečo trsko, tako si svetijo na poti skozi ozko gaz ali po zametenem kolo-vozu. In tam desno in tam levo pa spredaj in zadaj lučke in temne sence in glasovi, živahni, veseli, ki se mešajo s škripanjem snega, prasketanjem luči ter tonejo v gluhi noči, ki jo ponovno preseka glas zvona, vedno jačji, vedno vabljivejši...

Dvignila se je meglena koprena in obstala je visoko nad kočami in lesovi. Zastrto je nebo, kot bi še ne hotelo izdati velike skrivnosti. Le lučke polnočkarjev se zgrinjajo od vseh strani in migljajoče njih sence se love po snežnih poljanah.

To bo »temna« polnočnica, radost našega kmeta. On ljubi prirodo, saj živi z njo, občuduje jo in čuti z njo na svoj način, drage so mu svetle mesečne noči, toda na sveti večer ali boljše v sveti noči ne, ker bi napovedovale slabo letino.

Srečujejo se znanci in prijatelji. Vse si hiti voščiti srečen božič, razpleta se razgovor, da mnogi več ne pazijo na

ozko gaz in v celem utirajo drugim pot po debelem snegu. Toliko si imajo povedati in nocoj so njih srca nekam posebno dovzetna.

Stara soseda je bolna. Bog zna, kaj bo z njo. Če bi jo nocoj poklical Bog k sebi, gorka bi šla v nebesa.

Za kmeta pričanja božič prav za prav že na dan svetega Tomaža, to je 21. decembra, ter traja tja do svetih Treh kraljev. In že je tam nekje razgovor o naših dekletih na Koroškem, ki verujejo, da bo tista, ki se bo na predvečer svetega Tomaža umila po vsem životu ter z levo nogo naprej stopila v posteljo, v sanjah ugledala svojega bodočega moža in gospodarja.

Tako in enako se pleto razgovori in ljudje sami ne vedo, kdaj so pred farno cerkvijo. Živahno je tam kot ob žegnanju, visoka okna žare v noč, vabeča vernike v svoje okrilje.

Ponovna voščila in vabila na potice, potem pa tiho vstopajo v čarobno razsvetljeni božji hram. Odmaknjene so njihove misli od sveta, pozabljene so vsakodneвне brige. Še mladina ne misli več na slastne klobase, ki jo čakajo doma po polnočnici, ne misli na to, da bo, preden leže k počitku, z vso družino še enkrat odmolila veseli del

*O. Gaspari:
Trije kralji*

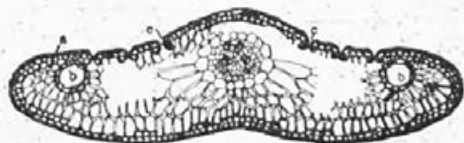
rožnega venca. Prevzelo jo je veličje božjega hrama in veseli se že v naprej, da bo jutri, na sveti dan, prisostvovala tu še dvem službam božjim, in z vso dušo se preda skrivnosti svete noči, ki jo je zajela in osvojila. Mlado in staro

zamaknjeno zre na svečano okinčani oltar in njihove misli so odmrle sedanjosti, mude se v davni prošlosti ter begajo za bodočnostjo... Stapljajo se s čudovitimi zvoki orgel in hite proti nebu...

Viktor Pirnat.

O BOŽIČNEM DREVESCU

Kadarkoli se bližajo veliki prazniki, se izložbe prodajalen v mestih spremene. Pred Veliko nočjo vise v izložbah pirhi vseh velikosti med velikonočnimi zajčki. Pred Miklavžem so za temi okni vse mogoče igrače, lepo oblečeni angelčki, Miklavži in rdeče obzarjeni parkeljani. Vse se obrača, vse miga, vse živi in vse je svetlo razsvetljeno.

Prerez skozi jelkino iglico.

- a) = koža, b) = rovček za smolo,
c) = dihalne luknjice

Najlepše pa so izložbe za božič. Sredi vsega prostora stoje božična drevesca, na njih gore lučke, z njih visijo vse mogoče dobrrote tega sveta. Ta drevesca pa niso umetna, resnična so, iz pravega gozda izsekana. Vedno so enako zelena, vedno sveža, četudi ne rastejo več. Pa ravna morajo biti in z mnogimi ve-

jami in vejicami. Nekatera so smrečice, druga pa jelke. Katera so boljša?

Smreke so gostejše in lepše od jelk. Ali zato obdrže jelke delj časa svoje iglice. S smrečic odpadejo igle mnogo prej. Vzrok tiči v listih, ki jim pa pravimo iglice. Iglice vseh igličastih dreves so tako ustvarjene, da morejo dolgo časa hraniti vodo. Ker oddaja igličasto drevje zelo malo vlage, zato ostane tudi pozimi zeleno. Iglice so listič, ki pa ga obdaja močna koža. Ta koža ne dovoli, da bi voda iz lista prehitro izhlapela. Tudi luknjice za zrak so zelo majhne, da ne more voda prehitro hlapeti. Igle pri smrečicah imajo manj celic, zato prej iz njih voda izhlapi in zato prej odpadejo.

A tudi zato imamo jelke rajši, ker tako lepo diše. Ta smolnati duh, zmešan z duhom po gorečih svečkah, sadju in slaščicah, je pravi duh božičnega drevesca. Vsaka jelkina iglica ima dvojne rovčke po vsej dolžini — po teh rovčkih se pretaka smola in oddaja skozi dihalne luknjice duh po smrečju. Smrekove iglice imajo le zelo tanke rovčke, zato ni duh smreke tako močan. Smola

Smrečja vejica s storžem.
A = iglica

Jelkina vejica s storžem.
A = iglica

je pri igličastem drevju zelo važna. Če je drevo ranjeno, teče iz rane smola, zakrije rano in se sčasoma tako utrdi, da jo trajno varuje. Tudi vsebuje smola terpentinovo olje, ki umori vse bolezenske klice. Smola varuje drevo tudi pred živalmi, ki radi objedajo mlada drevesca in skorjo debel. Smolnate tekočine, iz katere nastane smola in iz katere pridobivamo terpentinovo olje, je v igličastem drevju zelo mnogo. Ugotovili so, da je je v vsakem m³ do 22 litrov.

Smreke od jelke ne loči vsak. Posebno ne meščan!

Razlika je v barvi skorje. Jelkina je na notranji strani bela, medtem ko kaže koža smreke rdečkasto barvo.

Posebno močna je razlika v obliki pri iglicah. Pri smreki rasto okroglo okrog vejic, so špičaste in enakomerno zelene. Pri jelkah pa rasto ploščato, so bolj topa, zgoraj temnozeleni, spodaj pa nosijo dvojne belih prog. Tudi storži so različni. Smrečni rasto navzdol in odpadejo na zemljo, ko dozore. Jelkine pa stoje navpično navzgor obrnjeni, visoko na zadnjih vejah in ne odpadejo, temveč se tam odpro in oddajo seme. To seme odnaša veter.

KMETJE NAPADEJO GRAD

Nenavadno zgodaj se je prebudil graščak Mindorfer na gradu Mehovem pri Novem mestu. Zehaje je odprl okno in pogledal na poljano pod gradom. To, kar je zagledal, ga je dodobra zdramilo iz jutranje zaspanosti. Obrnil se je od okna in šel buditi svojega mlajšega brata in ostale prebivalce gradu.

Graščini se je bližala močna truma kmetov. Na prvi pogled bi človek sodil, da prihajajo na običajno tlako. Res so nosili s seboj različno orodje: sekire, kose, cepce, toda marsikateri je imel v roki sulico ali meč. Tudi kose so bile pritrjene na kosišču nalik sulicam. Orodje in orožje je grozeče poblisovalo v soncu. Iz trume je bilo slišati grozeče klice, kakor: »Danes bo krvava tlaka! Smrt grajskim!« Najpogosteje pa se je čulo »Stara pravda, stara pravda!«

Mehovska gospodarja, brata Mindorferja in ostali stanovalci so spočetka začudeno opazovali bližajočo se kmetsko množico. »Ali jih ne bo preveč naenkrat?« je omenil eden izmed plemičev. »Za košnjo je še prezgodaj,« je rekel drugi, »saj smo šele sredi maja«. Pa so začuli preteče klice in vpitje.

Starejšemu Mindorferju se je posvetilo. Že večkrat je bil slišal v zadnjih dneh, da so kmetje nezadovoljni in da so javno pretili gospodi, češ, da bodo že sami obračunali z graščino.

Urno je izdal povelje, naj zapahnejo vrata v obzidju ter ukazal plemičem in hlapcem, naj se pripravijo na obrambo. Komaj je bilo to storjeno, je več pesti začelo udrihati po vratih: »Hej, Mindorfer, odpri!« Kmetje so bili dospeli pred grad.

V gradu je bila razen bratov Mindorferjev še njuna mati z dvema hčerama in dvema vnukoma ter pisana družba kakih šestnajstih plemičev, Mindorferjevih sorodnikov in prijateljev. Komaj so bili vstali. Razburjeni so begali po gradu, se oblačili in iskali vsak svoje orožje. Ženske so se preplašene zaprle v svoje sobe.

Udarci na vrata so bili vedno močnejši in vpitje kmetov vedno glasnejše. Tisti, ki so gledali skozi okna, so videli, kako napadalci vlečejo težko hrastovo bruno proti vhodu. Deset ljudi ga je prišlo in začelo z njim suvati v vrata.

Mindorfer je bil med tem razpostavil hlapce k strelnim linam. Že so počile tri, štiri težke arkebuze (puške). Dva kmeta sta se zvalila v prah. Kri ranjenih tovarišev je napadalce še bolj podžgala. V strelne linie in čez obzidje je začelo leteti kamenje. Marsikateri od braniteljev se je prijel za glavo in omahnil. Hrastovo bruno pa je v enakomernih presledkih butalo v vrata.

Že so se vdajala. Še dva, tri sunke in vhod je bil odprt. Toda v odprtini je stala gruča branilcev z naperjenim orožjem.

Težko je bilo kmetom, preboriti se skozi ta živi zid, če bi se na drugem koncu obzidja ne bilo pripetilo nekaj nepričakovanega. Manjša truma kmetov je bila neopaženo postavila na obzidje tri lestve. Po njih so prišli na dvorišče in napadli grajske od zadaj. S klicem »Smrt grajskim!« so se vrgli na plemiče in hlapce.

Grajskih je bilo premalo, da bi se mogli braniti na dve strani. Umaknili so se proti poslopju in skušali priti v graščino. Toda med tem je pritislila glavna četa napadalcev skozi vhod. V nekaj trenutkih je bilo dvorišče polno kmetov, ki so navalili na grajske.

Starejši Mindorfer je s plemiči hrabro odbijal napad. Vešče so sukali meče in premnogi napadalci so plačali z življenjem, ko so se jim preveč približali. A od zadaj je pritiskala vedno večja množica. Mindorfer se je zgrudil, zadet od kamna. Kmalu je bila pešica plemičev tesno obkoljena. Pobili so jih z bati.

Zmagoslavni kriki so odmevali po dvorišču. Ne da bi se ozirali na mrtve in ranjene, so vdrli kmetje v graščino.

Grajske sobane so se napolnile z množico nenapovedanih gostov. V visokih ogledalih, ki so visela na stenah, se še ni zrcalilo toliko divjih, maščevalnih obrazov kakor danes. Lepo pohištvo, pregrinjala in zavese, ročno delo grajskih gospa, vsi ti predmeti še niso videli toliko gostov. Za hip so kmetje obstali kakor v začudenju, pa že je eden izmed njih kakor za šalo sunil v brušeno steklo. »Cvenk!« je naredilo. In kakor bi sprožil z gore plaz, je pritrjeval planila množica: odpirali so težke, lepo rezljane omare in se trgali za oblačila, ki so visela v njih, vlamljali so v okovane skrinje, sluteč v njih dragocenosti, iz ličnih kredenc so nespretno grabili posodje, da je uhajalo iz rok in se razbijalo po tleh.

Druga skupina upornikov je poiskala shrambe in vdrila v klet. Na dvo-

rišče so zvalili sode z vinom in se z njim zalivali.

Vik in krik se je razlegal po gradu.

»Pa kje so gospa z gospodičnami in otroci?« se je spomnil eden.

»Saj res! Kje so ženske? Poiščimo jih!« so pritegnili vsi. In že se je začelo iskanje.

V zadnji sobi na koncu dolgega temnega hodnika je čakala mati grašakov Mindorferjev s hčerama in vnu-koma svoje usode. Prisluškovali so bojnemu hrupu na dvorišču in slednjič zaslutili, kaj se je zgodilo. Upali so, da jih uporni kmetje morda ne najdejo. Pa so prihajali glasovi vedno bliže. Dokler se niso potresla vrata: »Hej, milostljiva gospa! Odprite!« Molč. Gospa je uvidela, da jih vrata ne morejo ubraniti. Drugega izhoda ni bilo. Uvidela je, da bi bilo še najbolje, če odpre. Storila je tako.

Kmetje so zagledali v sobi pet ljudi, pet poslednjih Mindorferjev. Trepetaje so se stiskali drug k drugemu.

V prvem trenutku niso vedeli, kaj bi z njimi. Ni se še plegla v možeh objest divjanja in opoj zmagoslavja. Že so dvigali orožje. Tedaj se oglasi eden: »Peljimo jih na dvorišče. Naj bodo sojeni.«

Res so jih tirali na dvorišče. Množica se je zgrnila okrog ujetnikov.

»Kam z gosposkimi ženskami in fantoma? Žensk ne bomo morili, kali?« je vprašal taisti, ki je bil prej predlagal sodbo.

»Zaprimo jih v ječo!«

»Prodajmo jih v sužnost!«

»Eh, kaj! Vrzimo jih čez zid! Kaj bi se prerekali!«

Niso se mogli zediniti. Dokler se ni oglasil mož, ki je bil videti nekaj starešina: »Veste kaj! Fanta bosta zrastle in bomo imeli zopet dva Mindorferja, morda hujša od starih, ki smo jih danes posekali. Ne pustimo ju živih! Vrzite ju čez zid!«

Komaj je bilo to izrečeno, že so prijeli mladeniča in ju v velikem loku zavihteli čez obzidje. V globokem jarku onstran zida sta se ubila.

»Ženske pa naj poskusijo na polju, kako se služi kmetski kruh!«

Stari gospe in obema gospodičnoma so dali težke motike in jih odveli na njivo kopat.

Težko je bilo ženskam, nevajenim kmetskega dela. V krvavih žuljih so jim nabrekli dlani. Še težje pa so se jim zdele zbadljivke, ki so letele nanje: »No, milostljive, le zamahnite, še bolj

zamahnite! Ali Vam ne prija kmetsko delo? Kaj hočemo! Danes smo mi gospodje. Še včeraj je bilo narobe.«

Na grajskem dvorišču so se gostili kmetski uporniki. Privoščili so si vsega, kar so našli v grajski shrambi. Napijali so si z vinom iz grajskih kleti in pojoč praznovali svojo zmago.

Vlado Klemenčič

O NAŠI OBLEKI

Iz česa in kako pridobivajo drago in vendar neobhodno potrebno blago in platno za naše obleke in perilo?

Že stari Egipčani so znali pred več tisoč leti izdelovati platno in tudi Stari Slovani, naši predniki, so daleč naokrog sloveli kot odlični tkalci. Ker niso poznali denarja, so trgovali z zamenjavanjem: tuje blago so plačevali z domačimi pridelki, n. pr. s platnom. Še danes govorijo v Prlekiji »platiti« kar pomeni plačati.

Nekoč so si torej ljudje izdelovali tkanine za obleko in perilo doma. Tudi danes še ponekod na deželi predejo in tkejo. Ob preji pozimi je nekak praznik za hišo: naprošene predice, žene in dekleta, si prinesejo svoje kolovrate, ki jih sučejo in naravnajo predivo v niti, poleg pa se šalijo in prepevajo, prav kakor pravi pesem:

Le predi, dekle, predi!
Prav tanko nit naredi,
da se ne bo krtilčila
in tkalcu ne bo trgala...

Toda ta panoga domače obrti vedno bolj zamira, ker jo izpodrivajo tovarniški izdelki tkanin in oblačil. Vendar se še danes n. pr. naši bratje na jugu oblačijo v lepe bele, domače obleke.

Izmed predivnatih rastlin, ki jih gojimo pri nas, je najvažnejši lan. Za tkanje platna rabijo lan že od pamtiveka. Posebno po svetovni vojni ga tudi v naši državi zopet pogostoma sejejo, in sicer na veliko za tovarne, v manjši

meri pa za domačo uporabo. Krasno sliko nudi njiva z modro cvetočim lanom! Zreli lan porujejo, oberejo in v snopih polože v vodo ali pa razlože po tleh, da se koža in les pod vplivom vode in zraka zmehčata in odločita od vlaken. Pravimo, da lan godijo ali rosijo. Gojeni lan posušijo na soncu ali v posebnih sušilnicah in tarejo s terilnicami, da se odluščijo nerabni deli in da ostanejo samo predivna vlakna. Ta vlakna nato še čistijo in potezajo skozi železni greben — mikalnico. Predice popredejo predivo na kolovratih v niti, ki jih tkalec stke na statvah v domače platno. Mnogo hitreje in v večjih količinah se prede in tke v tovarnah, na strojih.

Druga znana predivnata rastlina je konoplja, iz katere dolgih ličnih vlaken delajo na isti način kakor pri lanu debelejša platna, pletejo vrvi, tkejo jadra in druge trdne tkanine.

Med predivnate rastline štejemo tudi veliko koprivo (pridobivanje predivnih vlaken za tkanine iz te rastline so skoraj popolnoma opustili) ter jutovec ali indijski lan, iz katerega dobivajo zelo trdno ličeje, znano v trgovini pod imenom juta, iz katere izdelujejo vreče, jadrovinu in sploh močne in trpežne tkanine.

Več kot polovica človeštva pa se danes oblači v bombaževino. Bombaževica je do 1 m visoka rastlina toplejših krajev, ki jo goje v obširnih zasadih zaradi volnatih dlak, ki poraščajo semena in iz katerih v tovarnah predejo

in tkejo raznovrstne tkanine za obleko in perilo. Skoraj vsa naša obleka in perilo je iz bombaža. Tudi sukaneč in bombaž za pletenje nogavic sta iz bombaževe preje. Ako je platno narejeno le iz lanene ali konopljene preje, ga imenujemo pristno platno, ako pa se jemlje deloma tudi bombaž, je to polplatno. Pristno platno čutimo med prsti mrzlo in gladko, bombaževo pa gorko. Lanena ali konopljena nit se ne da lahko raztrgati in se razcefra po dolgem, bombaževo nit lahko raztrgamo. Ako sežgemo bombažasto nit, postane kodrasta, lanena pa gladka. Če odtrgamo krpico bombažaste tkanine, je rob gladek, pri platnu pa mole na robu daljše in krajše niti. Oprano laneno platno je rumeno, bombažasto pa belkasto.

Važna pridobitev za človeka je tudi izum izdelovanja obleke iz volnene dlake nekaterih živali, zlasti ovac. Ta volnena dlaka, volna, se primerno oči-

sti in predela ter v tovarnah sprede v niti in stke v razno volneno blago, ki je zelo toplo. Zažgana volnena nit se smodi in ima neprijeten vonj po sežganih laseh.

Omeniti moramo še svilo, ki jo pridobivajo iz tankih svilenih niti, v katere je ovita buba belega metulja, sviloprejk. Obleke iz svile služijo predvsem kot lišp. Med svilo radi vpletajo lanene ali bombažaste niti ter prodajajo takšno blago kot čisto svilo. Sežgana prava svila se zgrbanči in takoj ugasne, ko jo odmaknemo od plamena, lanena ali bombažasta nit pa pogori do konca. Svilo izdelujejo tudi iz lesa.

Tudi v naši državi imamo mnogo tovarn za izdelovanje lanenih, konopnenih, volnenih in bombažastih tkanin ter nekaj predilnic za svilo, toda le izdelovanje bombažastih tkanin krije komaj polovico domačih potreb.

Anton Ferlinc

SMUČARSKO ŽIVLJENJE IN VEDENJE

Hudomušni Rogovilež Jure je speljal skrivaj svoje tovariše, neizkušene mlade smučarje na izlet na Hudi vrh. Močno oblečeni so mali fantiči komaj racali v breg. Pot jim je curkoma lil po licu in gagali so z odprtimi usti.

Ko so dospeli na vrh, so vsi upehani pocepali kakor muhe v sneg. Vroč telesca so jim hladile ostre sape. Lačni še niso bili preveč, le žeja je bila neznosna. Jure je izmaknil doma malo malinovčka. Polil je z njim veliko kepo snega in že so fantiči jedli sladoled.

Mimo je prismučal tuj smučar. Fantje mu niso odzdravili, čeprav jih je pozdravil: »Smuk!« Vprašal je za pot v dolino. Malomarno so odgovarjali in kazali osle za njim.

Izza oblakov je posijalo sonce ter dvignilo mlade fantiče, da so se šli igrat »ravbarje in žandarje«. Ej, to je bilo veselo! Vsaj enkrat sami, brez sitne šole, ki vedno samo prepoveduje: »Tega ne smeš, to je prepovedano.«

Ali veselja in razposajenosti je bilo kmalu konec. Burklježev Tomaž, ki je mislil, da ima kristjanijo ne samo v glavi, ampak tudi v petah, je v divjem smuku objel smreko ter obležal ranjen na tleh. Fantičev se je polotil strah, ker mu niso znali in mogli pomagati. V joku so se spustili proti domu, reveža pa so pustili samega ob robu gozdička.

Kar nič prijetna ni bila vožnja navzdol. Vsem so se tresle noge, tudi »žandarjem«. Zaradi tega so padali. Zapoznili so se. Že se je zmračilo.

Kakor splašeni zajčki so se zbrali pri prvih vaških hišah, kjer so prosili za pomoč. Bregarjev ata so takoj odhiteli s sosedi po ponesrečenca, ki bi bil gotovo zmrznil, če bi ga pravočasno ne spravili domov.

Rogovilež Jure pa je drago plačal svoj divji izlet. Ker je jedel sneg, si je prehladil grlo. Bolezen mu je zlezla v noge. Strašno ga je trgalo po sklepkih.

Nič ni mogel stopiti na noge. Moral je v bolnico, kjer so mu dolgo časa preganjali ravmatizem.

Tako se godi smučarjem, ki divjajo na svoj račun. Vi jih gotovo ne boste posnemali, ampak se boste rade volje ravnali po navodilih, ki jih upoštevava vsak pameten smučar:

Ne hodi pozimi nikdar in nikamor sam! Priključi se vodstvu, ki se zaveda svoje odgovornosti.

Z doma pojdi popolnoma pripravljen. Preglej vso opremo, ako je vse v redu. Ne pozabi na želodček.

Smuči pametno nosi, da ne boš ljudem v napoto ter da ne boš razbil kake šipe. Po cestah se ne obešaj na vozila. Prometne ceste niso za smuk. Pojdi raje v cel svež sneg, kjer se smuči manj obrabijo. Ne bodi preveč oblečen! Dokler se giblješ, ti mraz ne more do živega. Vrhno jopico ali suknjo odloži in jo obleci pozneje, ko boš ves razgret kje obstal. Ne dirjaj naprej! Na čelu so vodnik in slabši smučarji, ki bi sicer preveč zaostali. Med hojo dihaj skozi nos, ne govori, ne jej in ne pij! Zoper žejo žveči kislo suho sadje. Na cilju oziroma na vrhu poišči zavetje in se takoj obleci. Ne posedaј v snegu! Po prigrizku pij le toplo pijačo. Ne jej snega in ne pij snežnice ali mrzle vode.

Na povratku ne pozabi obleči rokavic, ki ti varujejo roke, da si jih pri padcih ne raniš. Med smukom naj palice polze za teboj. Mahati s palicami okrog sebe ni le grdo, ampak tudi zelo nevarno.

Družba se ne sme cepiti. To velja posebno, kadar je megleno vreme. Spreдай je vodnik s slabšimi smučarji. Ako ti zaostanejo, skrbi za nje poslednji krmar, da se kdo ne izgubi. Ako te smuči ne ubogajo in veš, da je nadeč neizogiben, potem se mehko kakor mačka spusti v sneg. Krčeviti, trdi padci so bolj ievarni. Priskoči v nesreči na pomoč. Ako ne moreš sam pomagati, prosi za pomoč.

Preden stopiš pod streho, očisti dobro obleko, čevlje in smučke. Ne vlači smuči na toplo, ker jim tam ni všeč in začno liti solze. Kadar si znojen, moraš takoj preobleči perilo in nogavice. Mokre čevlje napolni s papirjem ali z lesno slamo ter jih obesi dovolj daleč od peči, ker se ti sicer posuše kot suhe hruške. Če se že ne moreš ves okopati ali umiti, privošči vsaj nogam toplo kopel. Priporoči se mami za dobro večerjo in smukni zgodaj pod odejo.

Mnogo smučarjev ne upošteva tega, zato se pokore. Kdor ne uboga, ga tepe nadloga. (Slika).

Poslušen smučar, ki obiskuje smučarsko šolo (tečaj) in posluša svojega učitelja, se ne izpostavlja nevarnostim. Saj vemo, da je smučski šport manj nevaren nego sankanje in drsanje na ledu. Zato le z veselim srcem v smučarske vrste, na lepe, bele snežne poljane. Naučijte se sonca in zraka. Razgibajte svoje telo in utrdite zdravje, ki je največji zaklad.

Smučar mlad je vse od kraja rad, zvečer pa leže zgodaj spat. Sladko spi, nabere novih si moči.

J. Sicherl

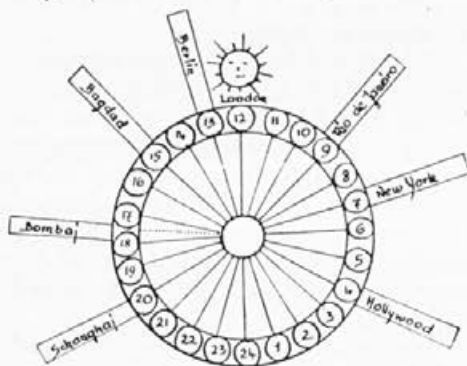

Šola na smučeh

Kdaj in kje se bo pričelo novo leto 1937?

Dnevni čas se ravna po soncu. Sonce pomeni poosebljenje dvanajste opoldanske ure. Mislimo si obroč, ki svobodno plava okoli ekvatorja, torej okoli Zemlje, po priliki tako, kakor obroč okoli Saturna. Ta obroč je razdeljen na 24 enakih odsekov, na vsakem odseku so zaznamovane številke od 1 do 24. Kjer je na obroču številka 12, tam stoji Sonce. V 24 urah se obroč zavrti enkrat okoli Zemlje in sicer od vzhoda proti zahodu. Vsako mesto ima vsak dan dnevni čas onega odseka obroča, ki stoji navpično nad njim.

Ko stoji sonce 31. decembra nad Londonom, Greenwich

Ako stoji Sonce pri nas opoldne, tedaj je torej mesto, ki leži $\frac{1}{4}$ obsega Zemlje proti zahodu, tudi $\frac{1}{4}$ dneva = 6 ur s časom za nami. Tam je torej še sta ura zjutraj. V tej razdalji leži od nas n. pr. New York. Kadar se n. pr. prenaša po radiu k nam kak box match, tedaj sami na sebi čutimo to razliko v času. Preko oceana je tedaj 20 ura. Ako bi hoteli slišati poročilo o tej borbi, tedaj bi izgubili noč, ker bi bila pri nas že 2 zjutraj. Obratno mesto, ki leži od nas proti vzhodu, ima kasnejši dnevni čas, kakor mi. Tam je bilo Sonce že prej.

Zato je jasno, da je ona sekunda, ko si radostno želimo drug drugemu »Srečno in veselo novo leto« že bila pred tem nekje drugje, da je prešla neki čas, kakor bi dospela po železnici.

Znamenita londonska ura »Big Ben« bo 31. decembra odbila polnočno 12. uro. Pričelo se bo leto 1937! Toda kje? Na vsej Zemlji? Ne, ker uro poprej bo že ista ura odbila v Nemčiji. Pred dvema urama se bo začelo leto 1937. v Moskvi, pred petimi urami v Omsku (Sibirija), pred 5 in pol urami v Indiji, pred 8 urami v Šanghaju na vzhodni obali Kitajske, pred 9 urami na Japonskem, pred 10 v vzhodni Avstraliji, pred 11 na Novih Hebridih in pred 12 na Fidži otokih v Tihem oceanu.

Novo leto bo drvelo k nam po naši stopnji širine s hitrostjo na tisoče kilometrov preko vodenih pustinj Tihiga oceana in gorovja Azije. Hitrost njegovega drvenja bo ista, kot je hitrost Zemlje.

R. Bratok.

Urejevanje prometa iz zraka

Amerika je dežela, kjer ima skoro vsaka družina svoj avto. Tudi revne družine se odpeljejo ob nedeljah s svojim avtom v okolico mesta, da se naužijejo svežega zraka. Zato ni čudno, če je na podeželskih cestah ob velikih mestih ob praznikih toliko vozil, da se promet tu pa tam ustavi in da avti ne morejo naprej. Občinska uprava vele-mesta Čikaga je zaradi tega prišla na misel, da bi urejevala promet iz zraka, ker ne more postaviti toliko stražnikov na vsako križišče. Poslala je v zrak več letal, ki naj urejajo promet. V lepem vremenu krožijo ta letala neprenehoma nad okoliškimi cestami. V vsakem letalu sedita dva prometna uradnika, ki opazujeta življenje na cestah pod nji-

mi. Krožita od jutra do večera. Ko opazita nered, sporočita to po radiu, katerega oddajno postajo imata v letalu, in dajeta avtom spodaj nasvete. Ako se je n. pr. zgodila kje nesreča, da sta trčila dva avta drug v drugega in ne morejo drugi mimo njiju, tedaj svetujeta uradnika po radiu, naj se šoterji poslužijo stranskih cest. Tudi rešilce pokličeta uradnika po radiu, če opazita hujšo nesrečo. Posebna radijska postaja v mestu sprejema njuna poročila in jih pošilja naprej. V Ameriki ima mnogo avtov sprejemni radijski aparat kar v vozu. Šoferji sprejemajo ukaze radijske postaje in se po njih ravna. Tak prenos nasvetov se zelo hitro izvrši. Ta novost se je zelo dobro obnesla in zdaj so še druga ameriška mesta sklenila, da jo vpeljejo.

Nаша letovišča napredujejo

Tujski promet daje našim letoviščarskim krajem precej zaslužka, ki od leta do leta raste. Številke z letošnje poletne sezone so v primerjavi z lanskimi naslednje:

		1936.	1935.
Bled	gostov	19.019	16.262
	prenočin	177.087	162.077
Celje	gostov	1.547	1.209
Dobrna	gostov	3.356	3.298
	nočin	56.849	56.615
Dolenjske			
Toplice	gostov	895	864
Kranjska	gostov	3.570	3.394
gora	nočin	54.490	52.890
Laško	gostov	1.915	1.780
Rimske			
Toplice	gostov	257	234
Rogaška	gostov	7.818	6.751
Slatina	nočin	113.036	102.158
Slatina	gostov	1.758	1.090
Radenci	nočin	22.799	16.406

Kaj in koliko smo še izvozili do konca septembra?

Pšenice lani 3023 vagonov (39,7 milijonov Din), letos 15.940 vagonov (207 milij. Din); koroze lani 33.773 vagonov

(261,2 milij. Din), letos 3588 vagonov (39,1 milij. Din); svežega sadja lani 3546 vag. (72,8 milij. Din), letos 4839 vag. (80,5 milij. Din); vina 84 vag. (1,8 milij. Din), letos 143 vag. (2,6 milij. Din); konoplje lani 1120 vag. (82,9 milij. Din), letos 1280 vag. (128,7 milij. Din).

Najdražja snov na svetu

Najdražja snov in kovina na svetu, je pač radij. Še pred kratkim je veljal 1 g radija 3.500.000 Din. Letos v aprilu pa so odkrili v Kanadi v bližini Velikega Medvedjega jezera bogata ležišča uranovega sijajnika, iz katerega se pridobiva radij. V kratkem času je uspelo pridobiti prvo unčo (31 g) radija. Zaradi tega je cena radiju padla in stane sedaj 1 g »samo« 1.650.000 Din. Radij uporabljajo med drugim tudi za zdravljenje raznih bolezni, predvsem raka in ga imamo nekoliko tudi v Ljubljani.

Letošnji pridelek žita v Jugoslaviji

Letos smo pridelali pšenice toliko kot še nikdar ne, namreč 29,24 milij. centov (lani 19,9) na 2,25 milij. ha. Dolej smo v naši državi pridelali največ l. 1928. (28,11 milij. centov), najmanj pa l. 1927. (14,55 milij. centov). Ječmena nam je zrastle 4,2 milij. centov (lani 3,8), ovsu 3-3 milij. centov (lani 2,8), rži pa toliko kot lani, namreč 2 milij. centov. — Oljnate repice smo pridelali letos 210.000 centov na 24.600 ha zemlje.

Nova palača Društva narodov

Letos se je vselilo Društvo narodov v svojo novo palačo v Ženevi. Ogromna stavba priča o velikanskem delu, ki ga Društvo narodov opravlja. Palača ima 900 pisarn in drugih prostorov, 1700 vrat, 1650 oken ter 950 telefonov. Pred zgradbo je tako veliko dvorišče, da se zdi človek na njem majhen kot komar. Društvo narodov deluje za mir med narodi in za dvig človeške kulture in v njem sodeluje tudi naša država.

Naše najstarejše železnice

Najstarejša železniška proga na ozemlju Jugoslavije je pri nas iz Št. Ilja v Celje, ki je bila izročena prometu 2. junija 1846. Takoj za njo pride banatska železnica od Oravice do Bašijaša, ki so jo pričeli graditi l. 1847. Najstarejša proga na svetu sploh, pa je 17 let starejša proga Liverpool—Manchester v Angliji, ki obratuje že od 15. septembra 1829 in ki jo je pričel graditi angleški inženir Stephenson Georg (1781—1848) leta 1825. Enajst let prej (1814) je namreč izdelal prvo porabno lokomotivo. Danes imamo na vsem svetu okrog 1,3 milijona km železniških prog.

Zasluge naših jadranskih ribičev

V našem primorju živi izključno od ribolova 170.000 ribičev. Letno vlove okrog 7 do 8 milijonov kg rib, za katere dobijo približno 38 milijonov Din.

Koliko imajo radijskih aparatov?

Na 1 radijski aparat ima

Anglija	6 prebivalcev
Danska	6 "
Nizozemska	8 "
Nemčija	9 "
Švica	10 "
Belgija	11 "
Avstrija	12 "
Norveška	15 "
Francija	16 "
Češkoslovaška	17 "
Madžarska	24 "
Finska	26 "
Estonija	46 "
Španija	77 "
Poljska	78 "
Italija	82 "
Litva	93 "
Rumunija	158 "
Portugalska	169 "
Jugoslavija	171 "
Bolgarija	356 "

Skupno ima naša država 81.385 rad. aparatov (lani 66.530), Anglija pa jih ima 7.400.000, Nemčija 7.200.000 in Francija 2.600.000.

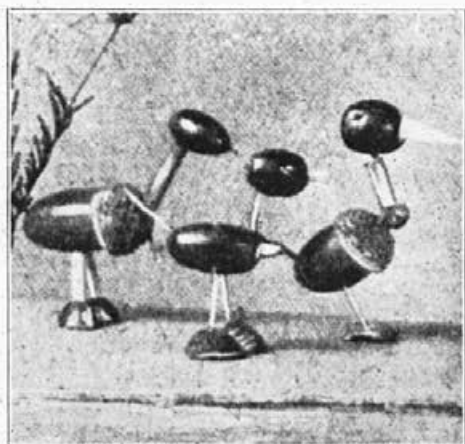
Kostanji in želodi kot igrače

Ali že veste, da lahko napravite iz kostanjev in želodov najlepše reči? Pripravite si nekaj ducatov želoda in kostanjev!

Poizkusimo najprej živali! Na sliki si oglejmo malo kokoško in gosjo družino. Nekaj prav lepih želodov uporabimo za to. Poleg teh si pripravimo še male vejice, šivanke in zobotrebece ter žepni nožek. Polovica zobotrebca nam služi kot noga, ki jo vtaknemo globoko v želod. Polovica želoda — to je stopalo, ki ga nataknejo na nogo. Drugo nogo naredimo na isti način. Manjši želod bo glava kokoške, le kljun še vtaknemo vanjo. Tega dobimo iz konca zobotrebca. Tako. Živalca je gotova.

Ko znamo to umetnost, nam ne bo več težko napraviti še kaj drugega. Poizkusimo sestaviti moža! Tu uporabimo raje kostanje, ker so večji. Izberemo si velik kostanj za telo. V tega vtaknemo dve leseni palčki, nanje nataknejo po eno polovico želoda — nogi sta gotovi. Želodovo kapico nataknejo na možjevo telo, da dobi vrat. Nanj pritrdimo manjši kostanj — glavo našega možaka. Obraz mu izrežemo po svojem okusu in ga obarvamo. V usta mu vtaknemo še pipo — kratko palico. Še dva kosa žice ali dva kolčka mu damo, da ne ostane brez rok. Evo nam moža!

Bistre glave pa bodo znale še kaj drugega. Kar poizkusite!

Kako si operemo volneno jopico?

Najvažnejše reči za to so: dobre milne luskinge (Lux) in pravilna toplota vode. Pred pranjem si jopico natančno izmerimo: najprej dolžino, nato širino in rokav. To si zapišemo. Če peremo barvano jopico, vtaknemo majhen konček pletenine v čisto, mlačno vodo. Če ostane čista, peremo brez skrbi. Pripravimo si ne premajhno posodo, ker se sicer jopica skrči in izgubi obliko. V posodi poparimo polno žlico milnih luskin, ki se začno peniti. Sedaj dodajamo mrzlo vodo, dokler nam ne ostane mlačna milna raztopina, v katero potopimo svojo jopico. Ne smemo pa je drgniti, temveč jo le pošteno gnetemo in stiskamo, posebno na umazanih mestih. Zelo umazano vodo zamenjamo z drugo, kjer delamo prav tako. Za tem izpiramo v več mlačnih vodah, ki pa so vse enake toplote. To delamo, dokler ni voda popolnoma čista. Voda naj ne bo bolj mrzla, ker taka napravi volno trdo, pretopla pa kuštravo. Zato je zelo važno, da imajo vse te vode enako toploto. Po izplakovanju pletenino previdno in nalahko ozmemo ter jo položimo na platneno krpo, nanjo pa zopet tako krpo. Vse skupaj omotamo z brisačo, kjer se jopica suši. Ko je še vlažna, jo razvlečemo po meri, da dobi prejšnjo obliko in velikost. Sedaj jo razprostremo na belo krpo, kjer se posuši do konca. Posušene jopice ne likamo, temveč jo lahko le še nekoliko razvlečemo in zgladimo z roko.

Monogram kot okrasek

Do sedaj je služil monogram predvsem kot znamenje na perilu. Lahko ga pa uspešno uporabimo kot lep okrasek in to ne samo na perilu. Tedaj sami po svojem okusu narišemo črke na papir, nato pa na blago. Če si ne upamo

risati kar neposredno na blago, tedaj prerišemo natančno monogram na tanjši papir. Na narobno stran tega papirja drgnemo s topim svinčnikom tako dolgo, da je vsa stran pomazana od svinčnika. Sedaj položimo ta papir na mesto, kjer hočemo izvesti črke. Položimo pa tako, da je pomazana stran na notranji strani, to je na blagu. Ko smo to storili, potegujemo po črtah in ko dvignemo papir, bomo opazili, da se nam je vtisnil monogram na blago. Tako napravimo vedno, če nimamo pri roki papirja za kopiranje. Nato izrežemo monogram. Seveda je ta način kopiranja mogoč le na svetlih blagovih. Izrezani monogram zašijemo, kamor želimo.

Z monogrami si tako okrasimo vse svoje perilo, pa tudi posteljnino, za kar rabimo večje črke. Prav enostavne monograme z eno samo črko našijemo na ogrinjalih okrog vratu in istotako tudi na čepici. Na modrem ogrinjalu oziroma čepici bo lep okrasek n. pr. svetlosiv »H«. Lahko ga spletemo iz sive volne in ga nato prišijemo na čepico ali pa ga napravimo iz primerne blaga, ki ni pretenko. Tako črko lahko našijemo še na brisače, ročne torbice in drugam. Posebno lepo se prilega bela črka na temni podlagi, pa tudi obratno.

Kako ravnamo z zimskimi čevlji?

Že pri nakupovanju zimskih, posebno pa smučarskih čevljev, moramo biti previdni. Ne smejo biti iz preveč trdega usnja, da nas ne ožulijo, in ne pretesni. Med volnenimi nogavicami in čevlji mora biti dovolj prostora, da se noga premakne, ker nam je tako tudi bolj toplo. Pri mazanju teh čevljev so nekateri mnenja, da jih je treba čim več mazati z navadno mastjo. To pa ni res, ker se čevlji na ta način kmalu zgubajo in izgube svojo prejšnjo obliko. Pravilno je, da mažemo športne čevlje z mastjo za čevlje. Tako se tudi ne bo prijel čevljev sneg in voda. Le redko kdaj jih smemo namazati z navadno mastjo, najboljša je suha živalska mast. To mast lahko odpravimo s čevljev s terpentinovim oljem. Da so tudi podplati odpornejši, jih namažemo včasih z lanenim oljem. Po uporabi čevljev je najbolje, če jih damo na kopito, da se nam gube zglade. Če nimamo kopita, napolnimo čevlje s trdim papirjem. Vedno moramo paziti, da nimajo čevlji gub, ker nam te navadno povzročajo bolečine, tudi izgubi čevlji svojo lepo obliko in se ob gubah rad strga.

Kakavni madeži v namiznih prtih

Če so madeži še prav sveži, jih takoj izperemo v topli vodi. Zastarele madeže operemo v vodi, ki smo ji dodali amonjakove vode. Zelo stare in močno vidne madeže pa drgnemo z glicerinom. Šele po dveh, treh urah jih izperemo v topli vodi. Nato jih likamo na levi strani.

Pranje belih volnenih rokavic

Bele volnene nogavice peremo zelo previdno, da se nam ohranijo lepe in da se ne razvlečejo. Zato jih ne peremo v vroči vodi, temveč v mlačni. Taki vodi dodamo par kapljic salmijakovega. Nato izpiramo rokavice večkrat v tej mlačni vodi in jih vedno tudi dobro

ožmemo. S tem so rokavice že oprane. Zelo priporočljivo je, da jih obesimo na konce prstov, da se voda iz pletenine hitreje odteče. To pritrdimo s pripenjači na platno; lahko pa tudi z bučkami ali s pritiskači, ki pa ne zarjave, sicer kmalu zapazimo madeže rje na rokavici.

Čiščenje motnih kozarcev

Kozarcu vrnemo prejšnji blesk, če ga napolnimo z raztopino pepelike ali lugaste soli, kateri dodoma še nekaj salmijakovca, pustimo vse to precej časa na miru in nato umijemo in zdrgnemo kozarec s to tekočino.

Krompir pozimi

Vsaka gospodinja naj pazi, da bo kupila le dobro prebran in osušen krompir. Tega spravi v klet, ki je bila poprej temeljito očiščena in prezračena. Okna kleti ostanejo še dalje nekoliko odprta, le v prav hudem mrazu se zapro. Najbolje je, če zmečemo krompir na s slamo pokrita tla. Če pa nastopi zelo hud mraz, pokrijemo še krompir s slamo. V mestih, kjer navadno ni na razpolago velikih kletih, spravimo krompir v zabojе, sestavljene iz palic, da lahko prihaja skozi razpoke zrak. Tako si bo ohranila gospodinja do poletja zdrav krompir.

Kako spoznamo pravo kavo?

Če je kava brez vsakršnih primesi, spoznamo tako, da je stresemo nekoliko v čisto in mrzlo vodo — tedaj bo kava plavalala na vrhu. Kadar se nam pa voda obarva s sivo barvo, je kavi primešana še kaka druga primes.

Preveliki zamaški

Zamaške, ki so preveliki za nekatere steklenice, zmanjšamo kaj hitro: drgnemo jih ob strgalniku, še preje pa jih nekoliko zmočimo, da so vlažni, še bolje pa se zmanjšajo, ako jih suhe podrgnemo po smirkovem papirju.

20. XII. 1837 se je rodil Anton Foerster. Živel je v Osenicah na Češkem. Leta 1867. pa je prišel v Ljubljano. Postal je kmalu pevovodja „Čitalnice“ in kapelnik „Dramatičnega društva“. Dal je Slovencem veliko lepih pesmi. On je prvi spravljal slovensko pesem v salon in na koncertni oder.

*

4. I. 1797 je izšel prvi slovenski časopis, Vodnikove „Lublanske Novize“. V teh je Vodnik pisal o slovenskem jeziku in zgodovini. Za „Novize“ sta ga navduševala bogati Zois in pisatelj „Županove Micke“ Linhart. Novize so prinašale tudi pesmi, uganke in podobno zabavno blago.

*

7. I. 1844, to je istega leta kot pesnik Gregorčič in pisatelj Jurčič, se je rodil v Ribnici na Kranjskem Stanislav Škrabec. 1863 je stopil v samostan. Je pomemben slovenski jezikoslovec. Pisal je na ovitke cerkvenega lista „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“ važne razprave o slovenski slovnici.

*

8. I. 1819 je umrl Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik. Vodnik v svojih pesmicah rad uči, kratkočasi in opominja. Opisal je življenje slovenskega človeka v „Zadovoljnem Kranjcu“, eno je pa celo zaokrožil o svojem pesniškem poklicu in delu („Spomenik“). Francozom na čast je zapel himno „Ilirija oživiljena“, zaradi katere se je zameril Avstrijcem. Zato je spremenil naslov v „Ilirijo zveličano“ Jezik njegovih pesmi je lep, izraža se Vodnik šaljivo in vedro.

*

9. I. 1886 se je rodil pisatelj Vladimir Levstik v Šmihelu nad Mozirjem. Njegova najlepša povest je Gadje gnezdo. Pozneje je spisal še mnogo knjig. Vladimir Levstik mnogo prevaja. Prevel nam je mnogo lepih knjig iz svetovne literature. Odlikuje se po krepkem in lepem jeziku. Stoji v prvih vrstah živečih slovenskih pisateljev.

*

12. I. 1887 je umrl Fran Erjavec. Pokopan je v Gorici. Bil je Ljubljančan in je spisal več prirodozlovnih knjig. Pisal je basni, živalske pripovedke, povesti in črtice, potopise in pravljice in nabiral jezikovno blago po Slovenskem. Posebno lepo je znal opisati življenje živali (Mravlja).

*

19. I. 1876 se je rodil na Premu na Notranjskem pesnik Dragotin Kette. V gimnazijo je hodil v Ljubljani in v Novem mestu. Kot vojak je zbolel za jetiko in je umrl v Ljubljani komaj 23 let star, leta 1899. Pisal je lirične pesmi in basni. Kette je velik mojster soneta. Prvi je uporabljal svobodno ritmično obliko.

*

26. I. 1797 se je rodil učenjak Matija Čop. Čop je bil doma iz Žirovnice pri Bledu. Bil je profesor in knjižničar in slovstveno najbolj izobražen Slovenec. Okoli sebe je Čop zbral mladi pesniški rod. Kmalu je pa spoznal, da večina njih nima posebnega pesniškega talenta. Začel je učiti Prešerna. Čop mu je bil najboljši prijatelj in obenem pesniški vodja po tujih literaturah. Začel je izdajati tudi „Kranjsko Čbelico“, v kateri so nekatere najlepše Prešernove pesmi in pesmi drugih, manj pomembnih pesnikov.

ZIMA ŽE PRIHAJA

Zima že prihaja
vse oblačno je nebo,
krivec, mrzli veter piha
vse mirno je in lepo.

Ko snežinke prve padat že začnejo,
se otroci veselimo,
steče vsak po svoje sanke,
dol po bregu že drčimo.

Če pa hoče zebsti nas v roke
odložimo vsi sani,
pa se začne huda vojska
s kepami.

Radko Valder,
Sv. Lenart v Slov. goricah

DRAGI „NAŠ ROD“!

Z bratcem sva sestavila pesem. Rada
čitava »Naš rod«. Iz naše lepe Belokrajne
pa nikoli nihče ne piše. Ko bova jaz in moj
bratce več znala, bova midva pisala kaj o
našem lepem kraju.

Sneg že pada,
vse tiho je,
hribe, doline pobelilo je.
Na lužah* je led,
se drsamo spet.

* Veste, pri nas ni tekoče vode, le luže so.

Bojan Brovet,
III. r. osn. šole na Suhorju — Belokrajina

1 MOJA MATI

To moja delovna je mati:
Naj poletje je, naj zima,
obilo dela vedno ima,
nikdar ni mar ji
počivati in pravi:
»Saj se bom spočila,
ko smrt me v grob bo položila!«

Pavel Brecelj,
učenec 5. razreda
Krčevinske šole pri Mariboru

NAŠEMU RODU!

Jaz sem mlada deklica iz četrtega raz-
reda, imam črne lase, kar lepo izgleda. —
Očke imam plave, bistre, zdrave so, gledajo
na šolsko tablo, kaj je gor napisano. — Z
mežiške sem doline, lepe pokrajine, ki šola
naša krasi jo, katero otroci ljubimo in redno
obiskujemo ter pridno se učimo.

Otka Kopmaier,
4. razr. osn. šole, Mežica

HUDE SANJE REJCA MALIH ŽIVALI

Rejec mali
hude sanje je imel.
Sosedov maček
mu je ptiče vse pojel.

K ribicam njegovim,
ščuka grda je vdrla.
S kostmi in mesom
vse zares jih je požrla.

Rejec mali
hude sanje je imel.
Strah, skrb in pot
za svoje živalce je trpel.

Šenkovturnski rejci malih živali.

